

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΥΘΥΜΙΑ ΚΡΙΚΕΛΛΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ/2023

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Εκπαιδευτική Διοίκηση στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις

ΕΥΘΥΜΙΑ ΚΡΙΚΕΛΛΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ/2023

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Ευθυμία Κρικέλλη, 2024**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Ευθυμία Κρικέλλη, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ο Ρόλος της Συμβουλευτικής στο Διαπολιτισμικό Σχολείο», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα
Ευθυμία Κρικέλλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος Συντομογραφιών 5

Κατάλογος Εικόνων 6

Περίληψη 9

Abstract 10

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή 11

Κεφάλαιο 2 - Θεωρητικές προσεγγίσεις και μοντέλα της συμβουλευτικής 13

2.1. Προσωποκεντρική προσέγγιση Carl Rogers 13

2.2. Η θεωρία των αναγκών του Maslow 14

2.3. Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία 16

2.4. Συστημική προσέγγιση στην συμβουλευτική διαδικασία 17

2.5. Θεωρία της κοινωνική μάθησης 18

2.6. Γνωστική ανάπτυξη 19

Κεφάλαιο 3 - Η έννοια της συμβουλευτικής διαδικασίας 21

3.1. Στάδια και δεξιότητες της συμβουλευτικής 21

3.2. Η συμβουλευτική στο σχολείο 23

3.3. Ομάδες συμβουλευτικής στο σχολικό πλαίσιο 24

Κεφάλαιο 4 – Η διαπολιτισμικότητα ως έννοια 28

4.1. Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Διαπολιτισμική αγωγή – Διαπολιτισμική παιδαγωγική 28

4.2. Μοντέλα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης 30

Κεφάλαιο 5 – Διαπολιτισμική συμβουλευτική 33

5.1. Δεξιότητες εκπαιδευτικού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση 33

5.2. Στοιχεία διαπολιτισμικής συμβουλευτικής 35

Κεφάλαιο 6 - Θεωρητική Θεμελίωση / Βιβλιογραφική Ανασκόπηση 38

6.1. Ο ρόλος της συμβουλευτικής στην εκπαιδευτική διαδικασία 38

6.2. Ο ρόλος της συμβουλευτικής στη διαπολιτισμική εκπαίδευση 40

Κεφάλαιο 7 - Μεθοδολογία Έρευνας 42

7.1. Σκοπός 42

7.1.1. Ερευνητικά ερωτήματα 42
7.2. Μεθοδολογία 42
7.3. Στρατηγικές αναζήτησης 43
Κεφάλαιο 8 - Παρουσίαση δεδομένων /Αποτελέσματα 45
8.1. Ο ρόλος του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στο σχολείο 45
8.2. Παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής υπό την καθοδήγηση σχολικών συμβούλων 45
8.3. Πολυπολιτισμική συμβουλευτική στο σχολείο 46
8.4. Σχολικοί σύμβουλοι στο διεθνές σχολείο 47
Κεφάλαιο 9 - Συζήτηση / Σχολιασμός Αποτελεσμάτων 48
9.1. Ο ρόλος του Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής στο σχολείο 48
9.2. Παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής υπό την καθοδήγηση σχολικών συμβούλων 50
9.3. Πολυπολιτισμική συμβουλευτική στο σχολείο 51
9.4. Σχολικοί Σύμβουλοι στο Διεθνές Σχολείο 52
Συμπεράσματα 54
Βιβλιογραφία 57

Κατάλογος Συντομογραφιών

ΓΣΘ → Γνωστική Συμπεριφορική Θεραπεία

CBT → Cognitive Behavioral Therapy

ΗΠΑ → Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 ..... **Error! Bookmark not defined.**
Εικόνα 2 19

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Ευθυμία Κρικέλλη

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Ο ρόλος της συμβουλευτικής στο διαπολιτισμικό σχολείο.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 19/01/2024 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπουσα (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Κωνσταντίνα Σκλάβου, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΠΑ.Δ.Α. υπογραφή

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Αθανασία Ρέππα, Ομότιμη Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου, υπογραφή

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δέσποινα Κωνσταντοπούλου, ΣΕΠ στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου, υπογραφή

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν και με στήριξαν για την εκπόνηση της εργασίας μου. Η διπλωματική αυτή εργασία ήταν η βασική προϋπόθεση για την ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών μου.

Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην καθηγήτριά μου, κ. Κωνσταντίνα Σκλάβου, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και το αμείωτο ενδιαφέρον της. Οι υποδείξεις, η καθοδήγηση, η προθυμία της και η συμπαράστασή της κατά τη συγγραφή της εργασίας, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο.

Περίληψη

Στόχος: Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διευρύνει τις γνώσεις μας σχετικά με τον σύνθετο ρόλο που διαδραματίζει η συμβουλευτική στην προώθηση της ένταξης και της διαπολιτισμικής ικανότητας σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Μεθοδολογία: Πρόκειται για μια εργασία βιβλιογραφικής ανασκόπησης, στην οποία αναζητήθηκε βιβλιογραφία από πηγές στο διαδίκτυο, όπως και δημοσιεύσεων στα ελληνικά, από διαδικτυακούς τόπους των περιοδικών, στα οποία δημοσιεύτηκαν. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση εξετάζει ένα σύνολο επιστημονικών εργασιών που συμβάλλουν συλλογικά στην κατανόηση του ρόλου της συμβουλευτικής στα διαπολιτισμικά σχολεία.

Ευρήματα: Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας τονίζει πόσο σημαντική είναι η συμβουλευτική στην εκπαίδευση γενικά και στη διαπολιτισμική εκπαίδευση ειδικότερα. Η έρευνα εξετάζει επίσης τις θεμελιώδεις ικανότητες που χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση αναδεικνύει τη σημασία του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στην παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, στην κάλυψη των ποικίλων αναγκών των μαθητών και στην προώθηση της προσωπικής, κοινωνικής και ακαδημαϊκής ανάπτυξης. Το κείμενο αναγνωρίζει τις δυσκολίες και τους περιορισμούς στην εφαρμογή τεκμηριωμένων πρακτικών, ιδίως στον τομέα των ομαδικών συμβουλευτικών παρεμβάσεων και της πολυπολιτισμικής συμβουλευτικής. Το εύρος των θεμάτων που καλύπτονται αναδεικνύει τις ποικίλες αρμοδιότητες των σχολικών συμβούλων σε διάφορα ακαδημαϊκά περιβάλλοντα.

Συμπεράσματα: Η λειτουργία της συμβουλευτικής στο πολυπολιτισμικό σχολείο είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός φιλόξενου και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακού περιβάλλοντος. Η παρούσα έρευνα εξετάζει διάφορες θεωρίες και μοντέλα συμβουλευτικής, όπως οι συστημικές απόψεις, οι προσωποκεντρικές προσεγγίσεις, η θεωρία των αναγκών του Maslow και οι γνωστικές-συμπεριφορικές τεχνικές. Επισημαίνονται οι ιδιαίτερες δυσκολίες που επιφέρει η πολυπολιτισμική δυναμική στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Η μελέτη διερευνά τη χρήση της συμβουλευτικής στα σχολεία, εστιάζοντας σε ομάδες και εξετάζοντας τις φάσεις και τις τεχνικές της συμβουλευτικής. Με έμφαση ειδικά στη διαπολιτισμική συμβουλευτική, παρουσιάζεται η ιδέα της διαπολιτισμικότητας και η εφαρμογή της στη σχολική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Συμβουλευτική, Διαπολιτισμικό σχολείο, Δεξιότητες συμβουλευτικής, Εκπαιδευτική διαδικασία.

Abstract

Purpose: The aim of this study is to expand our knowledge about the complex role that counseling plays in promoting inclusion and intercultural competence in educational settings.

Methodology: This is a bibliographic review work, in which bibliography was searched from sources on the internet, as well as publications in Greek, from the websites of the journals in which they were published. The literature review examines a body of scholarly work that collectively contributes to the understanding of the role of counseling in intercultural schools.

Findings: The literature review highlights how important counseling is in education in general and in intercultural education in particular. The research also examines the fundamental competencies that teachers need to promote intercultural understanding. The bibliographic analysis highlights the importance of guidance and counseling in comprehensive education, meeting the diverse needs of students and promoting personal, social and academic development. The text recognizes the difficulties and limitations in implementing evidence-based practices, particularly in the area of group counseling interventions and multicultural counseling. The range of topics covered highlights the varied responsibilities of school counselors in various academic settings.

Conclusions: The function of counseling in the multicultural school is necessary to create a welcoming and inclusive learning environment. This research examines various counseling theories and models, such as systemic views, person-centered approaches, Maslow's need theory, and cognitive-behavioral techniques. The special difficulties brought about by multicultural dynamics in the educational environment are highlighted. The study explores the use of counseling in schools, focusing on groups and examining the phases and techniques of counseling. With special emphasis on intercultural counseling, the idea of interculturality and its application in school education is presented.

Keywords: Counseling, Intercultural school, Skills of counseling, Educational process.

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή

Ο σύγχρονος σχολικός οργανισμός, αποτελεί ένα κοινωνικό υποσύνολο με πολλές μορφές, όπου επηρεάζεται από διάφορα ερεθίσματα, τα οποία θα πρέπει να επεξεργαστεί με κατάλληλο τρόπο, ώστε να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει. Στην καθημερινότητα, τόσο οι σχολικοί οργανισμοί, όσο και οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικιλόμορφες προκλήσεις, οι οποίες εμπίπτουν σε ζητήματα εκπαιδευτικού χαρακτήρα κατά κύριο λόγο (Palmieri & Palma, 2017). Στη χώρα μας, καταγράφεται τα τελευταία χρόνια, ένα όλο και αυξανόμενο μεταναστευτικό κύμα, γεγονός αρκετά σημαντικό και ικανό να επηρεάσει όλους τους τομείς ενός κράτους, καθώς και την εκπαίδευση.

Σε αυτό διαρκώς εξελισσόμενο και μεταβαλλόμενο πεδίο της εκπαίδευσης, το διαπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον αποτελεί απτή ενσάρκωση των αρχών της πολυμορφίας και της ενσωμάτωσης. Στην επιδίωξη της καλλιέργειας ενός παγκοσμιοποιημένου μαθησιακού περιβάλλοντος, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δίνουν μεγάλη έμφαση στον καθοριστικό ρόλο της συμβουλευτικής διαδικασίας στη διευκόλυνση της κατανόησης, της ενσυναίσθησης και της ικανής επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον που περιλαμβάνει διάφορους πολιτισμούς, γλώσσες, παραδόσεις και απόψεις απαιτεί μια εξελιγμένη και πολιτισμικά ευαισθητοποιημένη μεθοδολογία όσον αφορά την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (Linley, 2006).

Εκτός από τη φροντίδα των επιστημονικών θεμάτων, οι σύμβουλοι σε αυτά τα συγκεκριμένα πλαίσια πρέπει να περιηγηθούν επιδέξια στις περιπλοκές που ενυπάρχουν στις πολιτισμικές διαφορές, εγγυώμενοι ότι οι μαθητές βιώνουν μια αίσθηση ενισχυμένης βοήθειας και ενθάρρυνσης, επιτρέποντάς τους να ευδοκιμήσουν μέσα σε μια ατμόσφαιρα που σέβεται και αποδέχεται την πολλαπλότητα. Οι περίπλοκες δυναμικές μεταξύ πολιτισμού, ταυτότητας και εκπαίδευσης παρουσιάζουν ξεχωριστά και περίπλοκα εμπόδια, καθιστώντας αναγκαία την ανάδειξη της συμβουλευτικής διαδικασίας ως έναν καίριο μηχανισμό γεφύρωσης των διαχωρισμών, προώθησης των συνδέσεων και καλλιέργειας μιας ποικιλόμορφης σειράς εκπαιδευτικών συναντήσεων (Esterhuizen & Kirkpatrick, 2015).

Στην παρούσα επιστημονική έρευνα, ξεκινάμε μια ολοκληρωμένη εξέταση των περίπλοκων πτυχών που ενυπάρχουν στο πεδίο της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής. Στόχος είναι να διαφωτίσουμε τον τρόπο με τον οποίο αυτή η πρακτική προάγει την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας, προάγει τη συμμετοχικότητα και γεννά την ολιστική ευημερία των μαθητών μέσα σε ένα όλο και πιο διασυνδεδεμένο παγκόσμιο τοπίο. Η διαδικασία της συμβουλευτικής δεν είναι αποκλειστικά ένα μέσο για την παροχή υποστήριξης σε

μεμονωμένους μαθητές, αλλά μάλλον ένα θεμελιώδες στοιχείο για τη διαμόρφωση του πολιτισμικού μωσαϊκού ολόκληρης της σχολικής κοινότητας (Χατζηχρήστου, 2014).

Η εν λόγω εργασία απαρτίζεται από δύο μέρη το γενικό και το ειδικό, όπου το πρώτο μέρος έχει τέσσερα κεφάλαια, πιο συγκεκριμένα το δεύτερο κεφάλαιο, εμβαθύνει στον πυρήνα της συμβουλευτικής διαδικασίας, ξετυλίγοντας τις περιπλοκές και τις αποχρώσεις της. Διερευνά τις μοναδικές προκλήσεις και ευκαιρίες που παρουσιάζει η συμβουλευτική σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ρίχνοντας φως στον ιδιαίτερο ρόλο των συμβούλων στην προώθηση της ευημερίας και της ανάπτυξης των μαθητών. Στη συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο σηματοδοτεί μια μετάβαση καθώς στρέφεται προς την έννοια της διαπολιτισμικότητας. Αποκαλύπτοντας τα στρώματά της, εμβαθύνουμε στις περίπλοκες πτυχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, διερευνώντας διάφορα μοντέλα που διευκολύνουν τη διαπολιτισμική κατανόηση. Το κεφάλαιο τέσσερα, ξεκινάει μια θεωρητική θεμελίωση και βιβλιογραφική ανασκόπηση που γεφυρώνει τους κόσμους της συμβουλευτικής και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται η μεθοδολογία, οι στρατηγικές αναζήτησης, η ανάλυση των αποτελεσμάτων με τη συζήτηση και στο τέλος της εργασίας, παρουσιάζονται οι προτάσεις, τα συμπεράσματα και οι περιορισμοί που παρουσιάστηκαν για την ολοκλήρωση της παρούσας.

Στόχος της εργασίας ήταν να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα της συμβουλευτικής στο διαπολιτισμικό σχολείο και να ερευνηθεί ο βαθμός, στον οποίο η συμβουλευτική μπορεί να βοηθήσει τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία σε ένα διαπολιτισμικό σχολείο.

Κεφάλαιο 2 - Θεωρητικές προσεγγίσεις και μοντέλα της συμβουλευτικής

Η ψυχαναλυτική προσέγγιση, με βασικό εκπρόσωπό της, τον Freud, εμβαθύνει στο ασυνείδητο, με σκοπό να αποκαλύψει τα καταπιεσμένα συναισθήματα και να ερμηνεύσει τα συναισθηματικά πρότυπα. Το μοντέλο του νου, εξηγεί την αλληλεπίδραση της ευχαρίστησης, της πραγματικότητας και της ηθικής. Ασυνείδητες συμπεριφορές, όπως η καταπίεση και η προβολή, βοηθούν στην αντιμετώπιση του άγχους (Traylor, Overstreet, & Lang, 2022). Αντίθετα, η φαινομενολογική (Adlerian) προσέγγιση, επηρεασμένη από την ατομική ψυχολογία του Alfred Adler, δίνει έμφαση στην υπέρβαση των συναισθημάτων κατωτερότητας και στην καλλιέργεια της αίσθησης του ανήκειν για την επιτυχία και την ευτυχία (Oberst, & Checa, 2022). Η θεραπεία κατά Adler είναι θετική, ανθρωπιστική και ενοποιητική, εστιάζοντας στους ατομικούς στόχους και στην έμφυτη ανθρώπινη ανάγκη για σύνδεση (Carlson, & Englar-Carlson, 2017). Η υπαρξιακή θεραπεία, η οποία έχει τις ρίζες της στον υπαρξισμό, ενθαρρύνει τα άτομα να αντιμετωπίσουν τις υπαρξιακές πραγματικότητες της ελευθερίας, της απομόνωσης, του ανούσιου και του θανάτου. Οι βασικές αρχές, όπως προσδιορίζονται από τον Irvin D. Yalom, υπογραμμίζουν την ελευθερία, την απομόνωση, την έλλειψη νοήματος και τον θάνατο (Heidenreich et al., 2021). Στο παρόν κεφάλαιο, αναφέρεται σε προσεγγίσεις, καθώς και σε μοντέλα συμβουλευτικής.

2.1. Προσωποκεντρική προσέγγιση Carl Rogers

Η προσωποκεντρική θεραπεία, επίσης γνωστή ως μη κατευθυντική, πελατοκεντρική ή ροτζεριανή θεραπεία, αναπτύχθηκε από τον Carl Rogers τη δεκαετία του 1940, σηματοδοτώντας μια απόκλιση από τις επικρατούσες συμπεριφορικές και ψυχαναλυτικές θεωρίες της εποχής. Η προσέγγιση του Rogers δίνει προτεραιότητα στην αντανακλαστική ακρόαση, την ενσυναίσθηση και την αποδοχή στη θεραπεία, δίνοντας έμφαση σε αυτά τα στοιχεία έναντι της ερμηνείας των συμπεριφορών ή των ασυνείδητων ορμών (Hill & Nakayama, 2000). Στη δεκαετία του 1960, η προσωποκεντρική θεραπεία συνδέθηκε με το κίνημα του ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο υποστηρίζει ότι όλα τα άτομα διαθέτουν μια έμφυτη ορμή προς την αυτοπραγμάτωση, με την οποία μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Ο Rogers πίστευε ότι οι αρνητικές αυτοαντιλήψεις εμποδίζουν αυτή τη διαδικασία (Yao & Kabir, 2023).

Ο Rogers πρότεινε ότι οι πελάτες μπορεί να βιώνουν μια αναντιστοιχία μεταξύ της αυτοεικόνας τους και των βιωμένων εμπειριών τους, που οδηγεί σε ευαλωτότητα και άγχος.

Η προσωποκεντρική θεραπεία, που βασίζεται στην ανθρωπιστική πίστη στην έμφυτη τάση των πελατών για ανάπτυξη και αυτοπραγμάτωση, αξιοποιεί αυτή την εσωτερική δύναμη για θεραπευτική αλλαγή (Rogers, 1957). Ο ρόλος του θεραπευτή είναι να δημιουργήσει ένα μη επικριτικό περιβάλλον που ευνοεί την ειλικρινή αυτοεξέταση, απέχοντας από την παροχή συμβουλών και εμπιστευόμενος ότι οι πελάτες γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους. Ο θεραπευτής μπορεί ακούσια να ενισχύσει την ιδέα ότι οι εξωτερικές λύσεις είναι απαραίτητες (Rogers, 1946). Μέσω της αυτοεξερεύνησης του ατόμου και της επιβεβαίωσης της αξίας του, η προσωποκεντρική θεραπεία στοχεύει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις ικανότητες λήψης αποφάσεων και στη βελτίωση των δεξιοτήτων αντιμετώπισης. Ο Rogers υποστήριξε ότι μια ψυχολογική διάγνωση είναι περιττή για την αποτελεσματική ψυχοθεραπεία (Goodman et al., 2004).

Ο Rogers (1957) περιέγραψε έξι αναγκαίες και επαρκείς προϋποθέσεις για τη θεραπευτική αλλαγή. Πιο αναλυτικά, η ψυχολογική επαφή θεραπευτή-πελάτη, με την εξασφάλιση ψυχολογικής σύνδεσης μεταξύ θεραπευτή και πελάτη, την ασυμβατότητα του πελάτη με την αναγνώριση της κατάστασης ασυμβατότητας του πελάτη, τη σύγκλιση θεραπευτή, με την επίδειξη γνησιότητας και αυθεντικότητας στη θεραπευτική σχέση. Επιπλέον, η θεραπευτική θετική εκτίμηση άνευ όρων, δηλαδή η έκφραση άνευ όρων αποδοχής και θετικής εκτίμησης προς τον πελάτη, η θεραπευτική ενσυναισθητική κατανόηση με την επίδειξη ενσυναισθητικής κατανόησης της εσωτερικής προοπτικής του πελάτη και τέλος, την αντίληψη του πελάτη, δηλαδή τη διασφάλιση ότι ο πελάτης αντιλαμβάνεται την άνευ όρων θετική εκτίμηση και την ενσυναισθητική κατανόηση του θεραπευτή.

2.2. Η θεωρία των αναγκών του Maslow

Η έννοια της ιεραρχίας των αναγκών, αρχικά εισήχθη από τον Abraham Maslow, όπου υποστηρίζει ότι τα άτομα οδηγούνται στην ικανοποίηση των θεμελιωδών αναγκών τους πριν προχωρήσουν προς πιο εξελιγμένες ανάγκες. Σε αντίθεση με τις επικρατούσες σχολές σκέψης, όπως η ψυχανάλυση και ο συμπεριφορισμός, οι οποίες έδιναν κυρίως έμφαση στην εξέταση των δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών, η προσέγγιση του Maslow επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της ανθρώπινης ευτυχίας και των στρατηγικών που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή της (Noltemeyer, et al., 2012).

Ο Maslow, όντας υπέρμαχος του ανθρωπισμού, υποστήριξε την άποψη ότι τα άτομα διαθέτουν μια έμφυτη τάση προς την αυτοπραγμάτωση, υποδηλώνοντας τη φιλοδοξία να φτάσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο απώτερος στόχος, είναι επιτακτική ανάγκη να εκπληρωθεί μια σειρά θεμελιωδών προϋποθέσεων. Αυτό περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις απαιτήσεις για συντήρηση, ασφάλεια, διαπροσωπική σύνδεση

και προσωπική αξία, ανάγκες που μοιάζουν με ένστικτα και ασκούν σημαντική επιρροή στην διαμόρφωση της συμπεριφοράς (Boeree, 2006). Η ιεραρχία των αναγκών του Maslow περιλαμβάνει πέντε διακριτά επίπεδα, όπως διαφαίνεται στην *Εικόνα 1*, ξεκινώντας από το θεμελιώδες επίπεδο, που αναφέρεται ως φυσιολογικές ανάγκες για να καταλήξει στις ανάγκες αυτοπραγμάτωσης.

Εικόνα 1, (Boeree, 2006)

Πιο συγκεκριμένα, οι φυσιολογικές ανάγκες, είναι οι πιο βασικές ανθρώπινες ανάγκες, θεωρούνται εκείνες που μας κρατούν ζωντανούς, όπως η τροφή, το νερό, το καταφύγιο και ο αέρας. Η απουσία αυτού του βασικού επιπέδου, μπορεί να επηρεάσει όχι μόνο την επιβίωση, αλλά και μπορεί να παρουσιαστεί και θέμα αδυναμίας των ατόμων να αναπτύξουν την ανώτερη σκέψη και θέσουν στόχους προς επίτευξη (Noltemeyer et al., 2020). Οι ανάγκες ασφάλειας, αφορούν την ικανοποίηση των βασικών αναγκών και αποτελούν το επόμενο επίπεδο φυσιολογικών αναγκών, που οδηγούν προς την ασφάλεια. Αυτές, σχετίζονται με παροχές όπως η οικονομική ασφάλεια, η ελευθερία από το φόβο, η σταθερή υγεία και οτιδήποτε μπορεί να προσδώσει στην καθημερινή ζωή ένα επίπεδο ασφάλειας. Στη συνέχεια, καταγράφεται το επίπεδο που καλύπτει τις ανάγκες του ανήκειν. Μόλις εδραιωθεί η βασική επιβίωση και μια στοιχειώδης ασφάλεια, οι ανθρώπινες ανάγκες τροποποιούνται κατά κάποιο τρόπο. Το τρίτο επίπεδο της ιεραρχίας περιλαμβάνει έννοιες όπως η φιλία, η κοινότητα, η αγάπη, οι κοινές εμπειρίες και οτιδήποτε δίνει στους ανθρώπους την αίσθηση του ανήκειν μεταξύ τους. Σε αυτό το μοντέλο, ο Maslow υπέθεσε ότι, με την εκπλήρωση ενός επιπέδου, οι άνθρωποι θα αναπτύξουν γενικά μια λαχτάρα για την εκπλήρωση του επόμενου (Rojas, Méndez, & Watkins-Fassler, 2023). Έτσι, στο προτελευταίο επίπεδο παρουσιάζονται οι ανάγκες εκτίμησης. Με την έννοια εκτίμηση, γίνεται αναφορά στην αίσθηση του εαυτού ενός ατόμου και στην αίσθηση του εαυτού του σε σχέση με τους άλλους. Αυτό το επίπεδο συμπεριλαμβάνει έννοιες, όπως η αξιοπρέπεια, τα προσωπικά

επιτεύγματα και ίσως ακόμη και μια αίσθηση κύρους σε έναν συγκεκριμένο τομέα. «Η ικανοποίηση της ανάγκης αυτοεκτίμησης οδηγεί σε αισθήματα αυτοπεποίθησης, αξίας, δύναμης, ικανότητας και επάρκειας του να είναι κανείς χρήσιμος και απαραίτητος στον κόσμο», αναφέρει ο Maslow (Boeree, 2006 ; Rojas, Méndez, & Watkins-Fassler, 2023). Τέλος, η κορυφή της ιεραρχίας του Maslow - η απόλυτη προϋπόθεση της ανθρώπινης ευκαιρίας - έχει να κάνει με την αυτοπραγμάτωση. Όταν ένα άτομο έχει όλα όσα χρειάζεται για να επιβιώσει, να λειτουργήσει και να κατανοήσει τη θέση του στον κόσμο και την κοινωνία, μπορεί να εισέλθει στο τελευταίο τμήμα της ιεραρχίας. Η αυτοπραγμάτωση μπορεί να σημαίνει πολλά πράγματα, αλλά πολλά από τα παραδείγματα επικεντρώνονται γύρω από την επιθυμία να εξερευνήσει, να δημιουργήσει ή να επεκτείνει τις δεξιότητές του. Έννοιες όπως η ομορφιά, η αισθητική και η ανακάλυψη μεταφράζονται σε παραδείγματα του πραγματικού κόσμου, όπως η τέχνη, η εκμάθηση μιας νέας γλώσσας, η βελτίωση των ταλέντων του ατόμου και το να γίνει κανείς η καλύτερη εκδοχή του εαυτού του (Noltemeyer et al., 2012).

2.3. Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία

Η γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία (ΓΣΘ) είναι μια ευρέως χρησιμοποιούμενη μορφή ψυχοθεραπείας, η οποία περιλαμβάνει τη λεκτική επικοινωνία ως πρωταρχικό μέσο. Η Cognitive Behavioral Therapy (CBT), έχει αποδειχθεί αποτελεσματική και πολύτιμη θεραπευτική μέθοδος, τόσο ως αυτόνομη παρέμβαση, όσο και όταν ενσωματώνεται με συμπληρωματικές θεραπευτικές προσεγγίσεις. Η εφαρμογή της στο πεδίο των διαταραχών της ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της κατάθλιψης, της διαταραχής μετατραυματικού στρες (PTSD), καθώς και των διατροφικών διαταραχών, έχει αποφέρει ελπιδοφόρα αποτελέσματα. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όλα τα άτομα, που αποκομίζουν πλεονεκτήματα από τη γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία δεν παρουσιάζουν απαραίτητα διαγνώσιμη κατάσταση ψυχικής υγείας. Η CBT, έχει αναγνωριστεί ως μια εξαιρετικά αποτελεσματική παρέμβαση για τα άτομα που επιδιώκουν να ενισχύσουν την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις που παρουσιάζουν οι στρεσογόνες συνθήκες ζωής, αναπτύσσοντας θετική ψυχολογία (McHugh, Hearon, & Otto, 2010).

Επιπρόσθετα, η CBT, έχει αναδειχθεί ως μια ιδιαίτερα αποτελεσματική μέθοδος για την αντιμετώπιση της κατάχρησης ουσιών και της ταυτόχρονης παρουσίας διαταραχών ψυχικής υγείας. Δίνει έμφαση στην εξέταση και την τροποποίηση των γνωσιακών στρεβλώσεων, που περιλαμβάνουν σκέψεις, πεποιθήσεις και στάσεις, καθώς και τις αντίστοιχες συμπεριφορές. Αυτή η θεραπευτική προσέγγιση στοχεύει στην ενίσχυση της συναισθηματικής ρύθμισης

και στην προώθηση της ανάπτυξης ατομικών μηχανισμών αντιμετώπισης, που αφορούν ειδικά την επίλυση των σημερινών δυσκολιών (Beck, 2021).

Η CBT είναι μια παρέμβαση, η οποία υιοθετεί μια προσέγγιση εστιασμένη στο πρόβλημα και προσανατολισμένη στη δράση, όπου χρησιμοποιείται κυρίως με σκοπό την αντιμετώπιση συγκεκριμένων δυσκολιών που σχετίζονται με μια επίσημα διαγνωσμένη ψυχική διαταραχή. Η πρωταρχική λειτουργία του θεραπευτή είναι να παρέχει υποστήριξη και καθοδήγηση στον πελάτη προκειμένου να διευκολύνει τον εντοπισμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των συγκεκριμένων στόχων και στον μετριασμό των συμπτωμάτων που σχετίζονται με τη διαταραχή (Field, Beeson, & Jones, 2015). Η CBT, λειτουργεί με βάση την παραδοχή ότι οι γνωστικές διαστρεβλώσεις και οι δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές συμβάλλουν στην εμφάνιση και τη διαιώνιση διαφόρων ψυχολογικών διαταραχών. Υποστηρίζει ότι με τη μετάδοση νέων ικανοτήτων επεξεργασίας πληροφοριών και στρατηγικών αντιμετώπισης, μπορεί κανείς να βελτιώσει αποτελεσματικά τα συμπτώματα και τη σχετική δυσφορία (Brewin, 1996).

2.4. Συστημική προσέγγιση στην συμβουλευτική διαδικασία

Η θεωρία των συστημάτων, εναλλακτικά αναφερόμενη ως επιστήμη των συστημάτων, περιλαμβάνει τη διεπιστημονική εξέταση των συστημάτων, με σκοπό τη διερεύνηση των φαινομένων μέσω μιας συνολικής και ολοκληρωμένης προοπτικής. Τα συστήματα, που περιλαμβάνουν, τόσο φυσικές, όσο και τεχνητές οντότητες, καθώς και ζωντανές και μη ζωντανές οντότητες, είναι παρόντα σε διάφορες πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης. Τα άτομα που ασπάζονται τις αρχές της συστημικής σκέψης ή της συστημικής προοπτικής, διατηρούν την πεποίθηση ότι η κατανόηση ενός φαινομένου στην ολότητά του είναι ανέφικτη μέσω της διαδικασίας ανάλυσης του στα συστατικά του στοιχεία. Σύμφωνα με τους Gelo και Salvatore (2016), υποστηρίζουν ότι η ολοκληρωμένη κατανόηση του εκάστοτε φαινομένου απαιτεί την υιοθέτηση μιας σφαιρικής προοπτικής.

Μία από τις πρωταρχικές προοπτικές που ενυπάρχουν στη θεωρία των συστημάτων περιλαμβάνει την αντίληψη ενός ατόμου ή μιας ομάδας ως αυτόνομου οικοσυστήματος, το οποίο αποτελείται από πολυάριθμα αλληλοεξαρτώμενα στοιχεία που ασκούν αμοιβαία επιρροή το ένα στο άλλο (Gelo, & Salvatore, 2016). Η εφαρμογή των αρχών της θεωρίας συστημάτων στον τομέα της ψυχολογίας διευκόλυνε την εξέταση και την εξήγηση των προτύπων συμπεριφοράς. Η εφαρμογή της θεωρίας των συστημάτων στον τομέα της ψυχολογίας έχει δημιουργήσει ένα υπο-πεδίο, γνωστό ως συστημική ψυχολογία. Τα άτομα που υιοθετούν την προοπτική της θεωρίας των συστημάτων στον τομέα της ψυχολογίας

αντιλαμβάνονται ότι τα ανθρώπινα όντα προσπαθούν ενεργά να επιτύχουν μια κατάσταση ισορροπίας εντός των διαφόρων συστημάτων ή κοινωνικών ομάδων στις οποίες ανήκουν. Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα σύστημα που να είναι περιεκτικό και αποτελεσματικό για όλους τους συμμετέχοντες, είναι επιτακτική ανάγκη να εξεταστούν και να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές προσδοκίες, ανάγκες, επιθυμίες και συμπεριφορές που επιδεικνύει κάθε εμπλεκόμενο άτομο. Όταν εκδηλώνονται περιπτώσεις ανησυχίας, αποδίδονται σε διαταραχές των συστημικών αλληλεπιδράσεων, σε αντίθεση με την ανεπάρκεια ενός ατόμου (Prout, & Fedewa, 2015).

2.5. Θεωρία της κοινωνική μάθησης

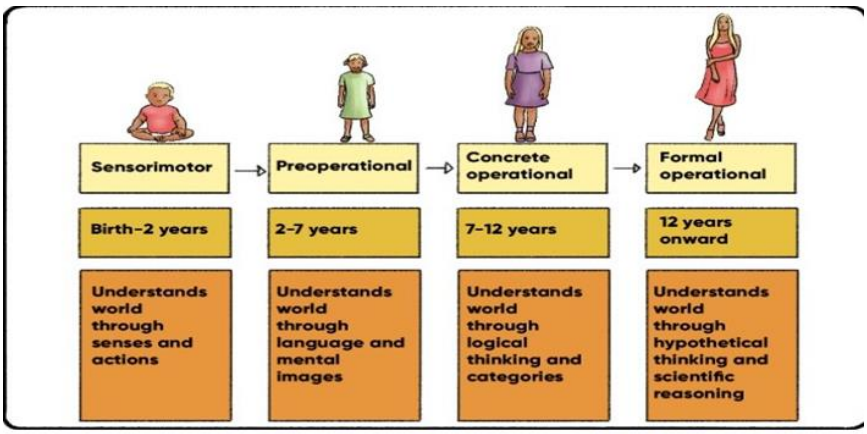
Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης υποστηρίζει ότι τα άτομα έχουν την ικανότητα να αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες μέσω της συμμετοχής σε διαδικασίες παρατήρησης, μίμησης και μοντελοποίησης, διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο, τη μετάδοση πληροφοριών από το ένα άτομο στο άλλο. Το θεωρητικό πλαίσιο διατυπώθηκε από τον ψυχολόγο Albert Bandura, συγχωνεύοντας αρχές που προέρχονται από συμπεριφοριστικά και γνωστικά παραδείγματα μάθησης (Bandura, 1986 ; 1997). Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης επιδιώκει να εξετάσει τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης και την επίδρασή της στην ανθρώπινη συμπεριφορά (Akers, & Jennings, 2015).

Ο Bandura, αφιέρωσε τις επιστημονικές του αναζητήσεις στην ολοκληρωμένη εξέταση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αναγνωρίζεται κυρίως για την πρωτοποριακή έρευνά του σχετικά με το φαινόμενο της κούκλας Bobo. Στα πειράματα που διεξήγαγε, χρησιμοποίησε μια μεθοδολογία κατά την οποία τα παιδιά εκτέθηκαν σε ενήλικα άτομα που λειτουργούσαν ως πρότυπα, επιδεικνύοντας, τόσο θετικές, όσο και αρνητικές συμπεριφορές απέναντι σε ένα μπαλόνι-παιχνίδι που έμοιαζε με κλόουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα ενήλικα άτομα παρουσίαζαν επιθετικές τάσεις και προέβαιναν σε πράξεις σωματικής βίας προς την κούκλα. Μετά από προσεκτική εξέταση του προαναφερθέντος υλικού, αποφασίστηκε να χορηγηθούν στα παιδιά σφυριά και στη συνέχεια να τους δοθεί η εντολή να εμπλακούν σε αλληλεπίδραση με την κούκλα. Η πλειονότητα των παιδιών που εκτέθηκαν στην επίδειξη επιθετικής συμπεριφοράς προς την κούκλα παρουσίασαν στη συνέχεια βίαιες τάσεις προς αυτήν, ενώ η πλειονότητα των παιδιών που εκτέθηκαν σε θετική, μη επιθετική συμπεριφορά ανταποκρίθηκαν με μειωμένα επίπεδα επιθετικότητας. Η θεμελιώδης έρευνά του, τον οδήγησε στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά αποκτούν τις κοινωνικές τους συμπεριφορές κυρίως μέσω της διαδικασίας της παρατήρησης, όπως υποστηρίζεται από τους Hill, Song, & West, (2009). Η παρούσα έρευνα λειτούργησε ως θεμελιώδες πλαίσιο για τη θεωρητική κατασκευή του Bandura. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης παραμένει διαδεδομένη στη

σύγχρονη κοινωνική ψυχολογία και παρουσιάζει συνδέσεις με άλλες συμπεριφοριστικές θεωρίες (McLeod, 2023).

2.6. Γνωστική ανάπτυξη

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Jean Piaget, ένας άλλος καταξιωμένος μελετητής στον τομέα της γνωστικής ανάπτυξης, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διερεύνηση της πορείας της παιδικής ανάπτυξης, καθώς παρατήρησε ένα σταθερό μοτίβο λανθασμένων υποθέσεων ή παρανοήσεων που έκαναν τα παιδιά σε διάφορες ηλικιακές ομάδες. Ο Piaget, επιδίδεται σε μια ολοκληρωμένη εξέταση και εμπειρική διερεύνηση των ικανοτήτων των δικών του απογόνων, ξεκινώντας από τη βρεφική ηλικία και φτάνοντας μέχρι την εφηβεία, σε συνδυασμό με την ανάλυση των ικανοτήτων που παρουσίαζαν οι μαθητές που φοιτούσαν σε εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ο ερευνητής διαπίστωσε μια σειρά από σημαντικούς αναπτυξιακούς δείκτες και διαχρονικά επιτεύγματα που παρατηρούνται καθολικά στην εξέλιξη της ανθρώπινης ανάπτυξης και ωρίμανσης. Ο ερευνητής κατέληξε στη διαπίστωση ότι αυτές οι ομοιότητες προκύπτουν από μια προοδευτική σειρά εξελίξεων που παρατηρούνται παγκοσμίως στα παιδιά. Η εκπλήρωση κάθε χρονικής φάσης, συνοδευόμενη από το αντίστοιχο σύνολο ικανοτήτων, χρησιμεύει ως βασική προϋπόθεση για την πρόοδο στην επόμενη χρονική φάση (Feldman, 2004).

Εικόνα 2, (Practical Psychology. 2019)

Η ταξινόμηση του Piaget περιλαμβάνει τέσσερα αναπτυξιακά στάδια, όπως φαίνεται στην *Εικόνα 2*, και πιο συγκεκριμένα το αισθησιο-κινητικό στάδιο, το στάδιο της προ-λογικής σκέψης, το στάδιο της συγκεκριμένης λογικής σκέψης και το στάδιο της λογικής σκέψης.
Η αρχική φάση του θεωρητικού πλαισίου του Piaget εκτείνεται από τη στιγμή της γέννησης έως την ηλικία των δύο ετών περίπου, όπου το επίκεντρο περιστρέφεται γύρω από τη σοβαρή προσπάθεια του βρέφους να κατανοήσει και να αντλήσει νόημα από το περιβάλλον (Lefa, 2014). Η πρωταρχική εξέλιξη κατά την προ-λογική σκέψη (ηλικίας από δύο έως επτά

ετών), αφορά την απόκτηση και την τελειοποίηση των γλωσσικών δεξιοτήτων. Η διαδικασία της γνωστικής ανάπτυξης στα παιδιά περιλαμβάνει την κατασκευή ενός εσωτερικού γνωστικού σχήματος, το οποίο τους επιτρέπει να διατυπώνουν και να κατανοούν αποτελεσματικά διάφορες πτυχές του εξωτερικού κόσμου, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων, των συμβάντων και των συναισθημάτων. Κατά την περίοδο που είναι γνωστή ως συγκεκριμένη λογική σκέψη (μεταξύ των ηλικιών επτά και δώδεκα ετών), τα παιδιά παρουσιάζουν αυξημένη ικανότητα κατανόησης και συμμετοχής σε νοητικές λειτουργίες. Η περίοδος γνωστή ως λογική σκέψη, τυπικά αρχίζει γύρω στην ηλικία των δώδεκα ετών και συνεχίζεται μέχρι την ενηλικίωση, χαρακτηρίζεται από την ανάδυση γνωστικών ικανοτήτων που επιτρέπουν στα άτομα να επιδίδονται σε αφηρημένη σκέψη, να δημιουργούν σύνθετες προτάσεις, να διατυπώνουν πολλαπλές υποθέσεις και να επιδίδονται σε επαγωγικούς συλλογισμούς. Επιπλέον, τα άτομα σε αυτό το στάδιο επιδεικνύουν αυξημένη ικανότητα συστηματικού σχεδιασμού, εξετάζοντας διάφορα πιθανά αποτελέσματα και τις συνέπειές τους. Η έμφαση που έδωσε στις αναπτυξιακές πτυχές προσέφερε πολύτιμη συμβολή στο χώρο της ψυχολογίας, παρέχοντας μια βαθιά κατανόηση του τρόπου ενασχόλησης με τα παιδιά και τους εφήβους σχετικά με τη γνωστική τους ικανότητα να κατανοούν έννοιες και να αφομοιώνουν πληροφορίες (Babakr, Mohamedamin, & Kakamad, 2019).

Συνοψίζοντας και έπειτα από την ολοκλήρωση του εν λόγω κεφαλαίου, θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι η εκτεταμένη εξερεύνηση διαφόρων θεραπευτικών προσεγγίσεων και ψυχολογικών θεωριών παρέχει ένα πλούσιο σύνολο γνώσεων για τις περιπλοκές της ανθρώπινης ψυχολογίας.

Κάθε προσέγγιση αντιπροσωπεύει έναν ξεχωριστό πρίσμα μέσα από το οποίο μπορεί κανείς να κατανοήσει και να αντιμετωπίσει τις πολύπλευρες διαστάσεις της ψυχικής υγείας, της συμπεριφοράς και της ανάπτυξης. Αυτές οι ποικίλες προοπτικές συμβάλλουν όχι μόνο στη θεωρητική κατανόηση, αλλά προσφέρουν επίσης πρακτικές εφαρμογές για την προώθηση της ευημερίας και της προσωπικής ανάπτυξης τόσο του ανήλικου, όσο και του ενήλικου πληθυσμού.

Κεφάλαιο 3 - Η έννοια της συμβουλευτικής διαδικασίας

Η συμβουλευτική τόσο σε ένα γενικευμένο επίπεδο, όσο και σε πιο εξειδικευμένο, όπως είναι ένα σχολικό περιβάλλον, αποτελεί μιας μορφής διαδικασία, σύμφωνα με την οποία μπορούν να αντιμετωπιστούν προβλήματα/ζητήματα, που παρουσιάζονται σε διάφορους τομείς της ζωής του ατόμου (Κωνσταντοπούλου, 2018). Μέσω της συμβουλευτικής, δίνεται η δυνατότητα προώθησης και προαγωγής της ψυχικής υγείας, όπου απόρροια αυτού είναι η ανάπτυξη άρτιων σχέσεων πιο συγκεκριμένα, μεταξύ των μαθητών, του σχολικού, αλλά και του οικογενειακού περιβάλλοντος και η αποφυγή συγκρούσεων (Αθανασούλα-Ρέππα, 2012). Επιπλέον, το άτομο έχει την ευκαιρία μέσα από τη συμβουλευτική, να υιοθετήσει μεθόδους για να αποδεχθεί το διαφορετικό άλλο, τον εαυτό του, να εξαλείψει προκαταλήψεις και να θέσει τις βάσεις για να αποτελέσει μελλοντικά μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αλλά (Μητσαρά & Ιορδανίδης, 2015).

3.1. Στάδια και δεξιότητες της συμβουλευτικής

Η συμβουλευτική διαδικασία, όπως περιγράφεται από το μοντέλο των Hill και O'Brien, περιλαμβάνει τρία διακριτά στάδια: το στάδιο της διερεύνησης, το στάδιο της συνειδητοποίησης και το στάδιο της δράσης. Κατά τη διάρκεια του σταδίου της διερεύνησης, το άτομο που αναζητά καθοδήγηση, σε συνεργασία με τον σύμβουλο, επιδίδεται σε μια ενδοσκοπική εξέταση των γνωστικών διεργασιών, των συναισθηματικών εμπειριών και των προτύπων συμπεριφοράς του. Αυτό του δίνει την ευκαιρία να εκφράσει τα συναισθήματά του και να εμπλακεί σε ενδοσκόπηση σχετικά με τις πολύπλευρες πτυχές του υπό εξέταση θέματος. Ο σύμβουλος λειτουργεί ως καθρέφτης για τα συναισθήματα που βιώνει ο συμβουλευόμενος, διευκολύνοντας έτσι τη βαθύτερη κατανόηση της δικής του κατάστασης. Κατά συνέπεια, το άτομο διαπνέεται από μια αυξημένη αίσθηση κινήτρου για την πραγματοποίηση μετασχηματιστικών τροποποιήσεων. Ο σύμβουλος έχει την ευκαιρία να εξοικειωθεί περαιτέρω με το άτομο που έχει ζητήσει βοήθεια. Στην αρχική φάση που είναι γνωστή ως στάδιο συνειδητοποίησης, ο σύμβουλος αναλαμβάνει το ρόλο της διευκόλυνσης της γνωστικής και συναισθηματικής κατανόησης του συμβουλευόμενου, επιτρέποντας έτσι στο άτομο να αποκτήσει εικόνα των σκέψεων, των συναισθημάτων και των συμπεριφορών του. Αυτή η νεοαποκτηθείσα κατανόηση λειτουργεί ως καταλύτης για τον συμβουλευόμενο ώστε να υιοθετήσει μια νέα και εναλλακτική οπτική για τις περιστάσεις του (Hill, 2014). Η απόκτηση μιας βαθιάς κατανόησης της δικής του πραγματικότητας διευκολύνει την απόκτηση προσωπικής ευθύνης για την ύπαρξή του. Με την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης κατανόησης των δικών τους προτύπων συμπεριφοράς, τα άτομα προχωρούν στην πραγματοποίηση αλλαγών σύμφωνα με τις προσωπικές τους

επιθυμίες και προσδοκίες. Επιπλέον, είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί ότι η πρωταρχική ευθύνη του συμβούλου σε αυτό το πλαίσιο είναι να προτείνει πιθανές λύσεις στη δύσκολη κατάσταση που αντιμετωπίζει το άτομο που ζητά καθοδήγηση, χωρίς το ίδιο το άτομο να καθορίζει την καταλληλότερη πορεία δράσης (Hill, 2020).

Κατά το στάδιο της δράσης, ο σύμβουλος παρέχει βοήθεια στον συμβουλευόμενο, διευκολύνοντας τη διαδικασία καθορισμού των κατάλληλων τρόπων δράσης με στόχο την πραγματοποίηση μετασχηματιστικών αλλαγών στη ζωή του. Η έννοια της αλλαγής αποκτά κεντρικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Ουσιαστικά, πραγματοποιείται μια ολοκληρωμένη ανάλυση των τομέων της προσωπικής ανάπτυξης που το άτομο επιδιώκει να τροποποιήσει, με επακόλουθη εξέταση των πρωταρχικών μελλοντικών αλλαγών που θα αποφέρουν ευνοϊκά αποτελέσματα για το εν λόγω άτομο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να είναι απαραίτητο ο σύμβουλος να μεταδώσει στον συμβουλευόμενο τις απαραίτητες δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των εν λόγω μετασχηματισμών. Η χρήση συνεργατικών τακτικών είναι επιβεβλημένη σε όλες τις φάσεις της συμβουλευτικής διαδικασίας. Ο ρόλος του συμβούλου δεν είναι να λαμβάνει αυτόνομα αποφάσεις, αλλά να λειτουργεί ως διαμεσολαβητής για τον συμβουλευόμενο, βοηθώντας τον να κάνει τις βέλτιστες επιλογές για τον εαυτό του και να εφαρμόζει αποτελεσματικά τις αποφάσεις αυτές (Hill, 2014).

Οι πρωταρχικοί στόχοι της φάσης διερεύνησης περιλαμβάνουν τη δημιουργία μιας σχέσης που χαρακτηρίζεται από κατανόηση και σεβασμό. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο το άτομο που αναζητά καθοδήγηση, που συνήθως αναφέρεται ως συμβουλευόμενος, βιώνει μια αίσθηση ασφάλειας και εμπιστοσύνης στην ικανότητα του συμβούλου να προσφέρει ψυχολογική βοήθεια. Κατά την προσφυγή στη βοήθεια ενός ειδικού σε έναν συγκεκριμένο τομέα, είναι επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθεί ένα θεμέλιο αποδοχής και σεβασμού, καλλιεργώντας έτσι ένα περιβάλλον στο οποίο το άτομο αισθάνεται ότι το εκτιμούν και ότι το ακούνε με προσοχή. Ο σύμβουλος καλείται, επομένως, να διαθέτει μια ολοκληρωμένη κατανόηση των συναισθημάτων και των γνωστικών διεργασιών του ατόμου που ζητά βοήθεια, αποφεύγοντας παράλληλα να εμπλακεί σε οποιαδήποτε μορφή αξιολογικής ή κριτικής αξιολόγησης απέναντί του. Η εγκαθίδρυση και η διατήρηση μιας σχέσης που χαρακτηρίζεται από εμπιστοσύνη και σεβασμό είναι υψίστης σημασίας σε όλες τις φάσεις της συμβουλευτικής διαδικασίας. Ένας πρόσθετος στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα στον συμβουλευόμενο να αρθρώσει την αφήγησή του. Μπορεί επίσης να εμπλακεί στη διερεύνηση των συναισθηματικών του εμπειριών. Από νεαρή ηλικία, τα άτομα έχουν αποκτήσει την ικανότητα να καταπιέζουν τα συναισθήματά τους και να συγκρατούν την εκδήλωσή τους προς τα έξω. Στην ουσία,

φαίνεται ότι επιδεικνύουν μια απροθυμία να αναγνωρίσουν και να δημιουργήσουν μια σύνδεση με τις εσωτερικές υποκειμενικές τους συναντήσεις (Scheel, Hanson, & Razzhavaikina, 2004). Το στάδιο του κλεισίματος, όπου ολοκληρώνεται ο κύκλος των συναντήσεων και γίνεται η αξιολόγηση, αυτό το στάδιο περιλαμβάνει μια σύνοψη των όσων συζητήθηκαν, λαμβάνει χώρα συζήτηση για τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν και παρέχεται υποστήριξη στα μέλη, τα οποία το χρειάζονται (Μαλικιώση –Λοΐζου, 2011; Χατζηχρήστου, 2014).

Ουσιαστικά, το μοντέλο που ανέπτυξαν οι Hill και O'Brien, τονίζει τη σημασία της ενδυνάμωσης, της αυτογνωσίας και της ομαδικής εργασίας στη συμβουλευτική διαδικασία. Η συμβουλευτική μπορεί να είναι μια δυναμική και μετασχηματιστική διαδικασία που ενισχύει την ανάπτυξη, την ανθεκτικότητα και τη συνολική ευημερία του ατόμου, υποστηρίζοντας την αυτονομία του συμβουλευόμενου, δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον και βοηθώντας τον μέσα από τα στάδια της διερεύνησης, της συνειδητοποίησης και της δράσης.

3.2. Η συμβουλευτική στο σχολείο

Η συμβουλευτική, ως επικοινωνιακή διαδικασία, εξυπηρετεί τον σκοπό της παροχής βοήθειας για την επίλυση προβλημάτων, καθώς και τη διευκόλυνση της προσαρμογής στο περιβάλλον και τη διαχείριση ποικίλων συγκρούσεων. Η δυνητική συμβολή της στον τομέα της εκπαίδευσης είναι σημαντική. Είναι προφανές ότι η εμπλοκή κάθε μαθητή στην εκπαιδευτική προσπάθεια και η επιδίωξη της ισότητας δεν μπορούν να κατανοηθούν μόνο ως παροχή πρόσβασης στο σχολικό περιβάλλον (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2011).

Η εξέλιξη του χρόνου, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και οι κοινωνικές μετατοπίσεις προκάλεσαν μετασχηματισμό στα σημεία εστίασης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επηρεάζοντας έτσι την εξέχουσα θέση των συμβουλευτικών διατάξεων στα σχολεία. Κατά συνέπεια, η συμβουλευτική έχει αρχίσει να γίνεται αντιληπτή ως αρμοδιότητα εξειδικευμένων επαγγελματιών και εξωτερικών υπηρεσιών, εισάγοντας έτσι σταδιακά τον ψυχολόγο ως το καθορισμένο και εξειδικευμένο άτομο που είναι υπεύθυνο για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών εντός των εκπαιδευτικών πλαισίων. Ο τομέας της συμβουλευτικής έχει γνωρίσει σημαντική επέκταση στη σύγχρονη εποχή. Η αναγνώριση της ανάγκης για εκπαιδευτική ή ατομική συμβουλευτική παρέμβαση έχει πλέον διαπεράσει τη συλλογική συνείδηση των μαθητών και των γονέων τους. Η συμβουλευτική, όπως περιγράφεται από τους Μπρούζος και Ράπτη (2001), περιλαμβάνει τη διευκόλυνση των ατόμων να καλλιεργήσουν μια πιο εποικοδομητική νοοτροπία και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις προσωπικές τους προκλήσεις και δυσχέρειες.

Στο χώρο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και στον ευρύτερο τομέα της παιδαγωγικής, ο όρος "σχολική" συμβουλευτική, ως επιστημονικός κλάδος, περιλαμβάνει την εφαρμογή τεχνικών συμβουλευτικής εντός εκπαιδευτικών πλαισίων, που συνήθως διευκολύνεται από εξειδικευμένο σύμβουλο ή εκπαιδευτικό με εξειδίκευση στον τομέα αυτό, ανάλογα με το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Ο πρωταρχικός στόχος αυτής της προσπάθειας αναγνωρίζεται ευρέως ως η διευκόλυνση των απαιτούμενων συνθηκών που ευνοούν την προώθηση της ατομικής αυτονομίας και την καλλιέργεια μιας θετικής αυτοαντίληψης, καθώς και την καλλιέργεια μιας εποικοδομητικής νοοτροπίας απέναντι στις προκλήσεις και τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουν τα άτομα και οι σύμβουλοι (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2012).

Οι δυσκολίες και τα πιθανά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν στους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτικοί διαδικασία που αποτελούν μια ομάδα σχετίζονται με το γεγονός ότι οι αλλοδαποί μαθητές βρίσκονται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά τη λεκτική επικοινωνία. Σαν απόρροια αυτού, οι αλλοδαποί μαθητές δεν μπορούν να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, με αποτέλεσμα να περιθωριοποιούνται, να απομονώνονται και να μη γίνονται αποδεκτοί από το σχολικό περιβάλλον. Η ύπαρξη ανομοιογένειας, με τον μη κατάλληλο χειρισμό, μπορεί να παρουσιάσει πρόσφορο έδαφος για τη δημιουργία συγκρούσεων (McConnell, 2017), την ανάπτυξη αρνητικού κλίματος και επιθετικότητας, την καλλιέργεια άγχους και δυσκολίας προσαρμογής, γεγονός που μπορεί να συμβάλει με αρνητικό βαθμό στην ομαλή λειτουργία της ομάδας, στη σχολική μονάδα (Hatzichristiou et.al., 2011 ; Vostal, et.al., 2022).

Ουσιαστικά, η ανάπτυξη της συμβουλευτικής σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα αντανακλά τη μεγαλύτερη κατανόηση της ικανότητάς της για μετασχηματισμό. Είναι ένα ενεργητικό, ουσιαστικό στοιχείο της εκπαίδευσης που προάγει τη συνολική ανάπτυξη των μαθητών και όχι μόνο ένα αντιδραστικό μέτρο.

3.3. Ομάδες συμβουλευτικής στο σχολικό πλαίσιο

Η ομαδική συμβουλευτική αναγνωρίζεται ευρέως από κλινικούς ιατρούς και ερευνητές ως μια βιώσιμη και αποτελεσματική προσέγγιση για την αντιμετώπιση ποικίλων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι έφηβοι. Οι περιορισμένες υπάρχουσες βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις, δείχνουν ότι η ομαδική συμβουλευτική παρουσιάζει αποτελεσματικότητα στην διαχείριση ποικίλων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η ομαδική συμβουλευτική είναι ισότιμη με την ατομική συμβουλευτική όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, όπως αποδεικνύεται από την εργασία των Shechtman & Ben-David (1999). Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η ομαδική συμβουλευτική

θεωρείται πιο συμφέρουσα από άποψη κόστους-αποτελεσματικότητας. Το εκπαιδευτικό ίδρυμα χρησιμεύει ως το πρωταρχικό περιβάλλον για τη διευκόλυνση των ομάδων συμβουλευτικής που αφορούν παιδιά, όπως τονίζεται από την επιστημονική εργασία των Gerrity και DeLucia-Waack (2007).

Ο σκοπός και η διαδικασία των ομαδικών παρεμβάσεων παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Η τυπολογία που έχει κερδίσει την αποδοχή περιλαμβάνει τις ομάδες καθοδήγησης/ψυχοεκπαίδευσης, συμβουλευτικής/διαπροσωπικής επίλυσης προβλημάτων και ψυχοθεραπείας/προσωπικής ανασυγκρότησης (Shechtman, 2014).

Οι ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες λειτουργούν συνήθως ως προληπτικές παρεμβάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ένα σαφώς καθορισμένο θεματικό πλαίσιο, με πρωταρχικό στόχο τη μετάδοση στοχευμένων γνώσεων και την προώθηση της ανάπτυξης δεξιοτήτων σύμφωνα με συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους (π.χ. εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής). Οι παρεμβάσεις αυτές είναι κυρίως προσανατολισμένες προς τον κανονικό πληθυσμό, χαρακτηρίζονται από τον βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα τους, που συχνά εκτείνεται σε 5-6 συνεδρίες, και συνήθως εστιάζουν σε γνωστικές πτυχές. Αυτές οι παρεμβάσεις μπορεί να αποδειχθούν επαρκείς για την παροχή βοήθειας σε παιδιά που τηρούν τα κανονιστικά πρότυπα, ωστόσο η αποτελεσματικότητά τους μειώνεται όταν εφαρμόζονται σε παιδιά που παρουσιάζουν κοινωνικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές προκλήσεις. Οι ομάδες συμβουλευτικής προσανατολίζονται κυρίως στη διευκόλυνση της προσωπικής ανάπτυξης, στην καλλιέργεια της αυτογνωσίας και της διορατικότητας και στην προώθηση μετασχηματιστικών αλλαγών στα πρότυπα συμπεριφοράς. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί επαγγελματίες καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών που έχουν αναγνωριστεί ότι έχουν ξεχωριστές προκλήσεις, όπως οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι υπηρεσίες τους είναι προσωρινού χαρακτήρα και συνήθως καλύπτουν διάρκεια 15 συνεδριών. Και στις δύο κατηγορίες ομάδων, τα παιδιά αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες- ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο συμβαίνει αυτό διαφέρει. Στις ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες, η διαδικασία μάθησης χαρακτηρίζεται από μια δομημένη προσέγγιση που περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένο περιεχόμενο. Αντίθετα, οι ομάδες συμβουλευτικής υιοθετούν μια μη δομημένη προσέγγιση, όπου τα παιδιά αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες μέσα από τις αλληλεπιδράσεις τους με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας (Gerrity, & DeLucia-Waack, 2006).

Οι ψυχοθεραπευτικές ομάδες, στην τελική τους έκφανση, είναι σχεδιασμένες για να φιλοξενήσουν παιδιά που παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό σοβαρότητας στις ψυχολογικές τους προκλήσεις, όπως εκείνα που πάσχουν από διαταραχή συμπεριφοράς. Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται συχνά σε εξωσχολικά πλαίσια και επιβλέπονται από ειδικούς ψυχολόγους. Οι ψυχοπαιδαγωγικές ομάδες χρησιμοποιούνται συνήθως στο

πλαίσιο των παιδιών, ιδίως στο σχολικό περιβάλλον. Ακολούθως, οι ομάδες συμβουλευτικής είναι ο επόμενος τρόπος επιλογής. Οι προαναφερθείσες ομάδες παρουσιάζουν ποικιλομορφία ως προς τις θεωρητικές τους κατευθύνσεις, περιλαμβάνοντας ανθρωπιστικές, γνωστικές και συμπεριφορικές προοπτικές (Kulic, Horne, & Dagley, 2004). Το ευρύ φάσμα των μεθοδολογιών συμβουλευτικής και των αντίστοιχων εφαρμογών τους αναδεικνύει τη σημασία της προσαρμογής των παρεμβάσεων σύμφωνα με τις μοναδικές απαιτήσεις των ατόμων, τις αναπτυξιακές τους φάσεις και τους συστημικούς παράγοντες που διαδραματίζονται. Το διαρκώς μεταβαλλόμενο έδαφος της συμβουλευτικής προσαρμόζεται επίμονα στις δυναμικές πολυπλοκότητες που ενυπάρχουν στην ανθρώπινη κατάσταση. Αυτή η διεξοδική έρευνα χρησιμεύει για να καταδείξει το περίπλοκο φάσμα θεωριών και μεθοδολογιών που περιλαμβάνονται στο πεδίο της συμβουλευτικής, με την καθεμία να παρέχει ξεχωριστές προοπτικές για την κατανόηση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιπλοκών της ανθρώπινης νόησης, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς. Η πληθώρα των μεθοδολογιών που παρουσιάζονται εδώ είναι ενδεικτική της περίπλοκης και πολυποίκιλης ουσίας της ανθρώπινης κατάστασης, παρέχοντας έτσι στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας μια εκτεταμένη σειρά στρατηγικών για την προσαρμογή των παρεμβάσεων σύμφωνα με τις μοναδικές απαιτήσεις κάθε ατόμου (Magyar-Moe, Owens, & Scheel, 2015).

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι από τα βασικότερα ζητήματα, τα οποία μπορούν να απασχολήσουν τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, είναι η έννοια της ομάδας, των χαρακτηριστικών τους, καθώς και των παραγόντων που συμβάλουν στη συνοχή της. Η συνοχής της ομάδας, εξαρτάται από τη διάθεση και την πρόθεση των ίδιων των μελών, να λειτουργούν με γνώμονα την ανάπτυξη και την εξέλιξη με σκοπό το κοινό όφελος. Τα χαρακτηριστικά, που είναι ικανά να επιδράσουν στη συνοχή μιας ομάδας, ανήκουν τόσο στις εξωτερικές, όσο και στις εσωτερικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα το μέγεθος της ομάδας, η ικανοποίηση των μελών της, το κοινό υπόβαθρο, η επικοινωνία και η επίτευξη των στόχων. Έτσι λοιπόν, στην ομάδα, καταγράφονται σε συχνό βαθμό συγκρούσεις, εξαιτίας της διαφορετικότητας των μελών που συμμετέχουν σε αυτή (Διζέ, 2013). Αυτό βέβαια, θα μπορούσε να αποτελέσει την αφορμή για την ανάδειξη προβλημάτων, που χρήζουν επίλυσης, τη βελτίωση και τη διόρθωση τους για να ωφελήσουν όλους τους εμπλεκόμενους της σχολικής μονάδας (Αθανασούλα, Ρέππα, 2008).

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα αναφέρθηκαν στο παρόν κεφάλαιο θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι η δυναμική προσέγγιση της συμβουλευτικής προσαρμόζεται συνεχώς στις ιδιαιτερότητες της ανθρώπινης κατάστασης. Αυτή η περιεκτική ανασκόπηση παρέχει στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας ένα ευέλικτο σύνολο εργαλείων για τον χειρισμό των

πολύπλοκων αλληλεπιδράσεων μεταξύ της ανθρώπινης νόησης, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς. Η πληθώρα των τεχνικών που προσφέρονται δίνει τη δυνατότητα στους επαγγελματίες να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερες απαιτήσεις κάθε ατόμου, επιτρέποντας μια πιο εξελιγμένη και εξατομικευμένη προσέγγιση. Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον ενός σχολικού οργανισμού η ύπαρξη της συμβουλευτικής με όλες τις εκφάνσεις της κρίνεται αναγκαία και συμβάλλει με θετικό πρόσημο στην ορθή διαχείριση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού, συγκρούσεων, αλλά και στην διαμόρφωση θετικού κλίματος, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και την αποδοχή της διαφορετικότητας (Μπρούζος, & Ράπτη, 2004).

Κεφάλαιο 4 – Η διαπολιτισμικότητα ως έννοια

Η προοπτική που απορρίπτει τον ουσιοκρατισμό σε σχέση με τον πολιτισμό δίνει έμφαση στην περίπλοκη και ποικίλη φύση των ατομικών ταυτοτήτων, που ξεπερνούν την απλή γεωγραφική ή οικογενειακή προέλευση. Τα άτομα συμμετέχουν σε ποικίλες συλλογικότητες ή κοινωνίες, οι οποίες μπορούν να οριοθετηθούν με βάση παράγοντες, όπως η ιθαγένεια, η κληρονομιά, η γλωσσική ένταξη, η γενεαλογική συνομοταξία, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, η ταυτότητα φύλου, η θρησκευτική ένταξη, η πολιτική ιδεολογία ή η σεξουαλική προτίμηση, μεταξύ άλλων μεταβλητών (Loobuyck, 2016 ; Hepple, et.al., 2017). Η αίσθηση του «ανήκειν» ενός ατόμου παρουσιάζει πολύπλευρη φύση, η οποία χαρακτηρίζεται από την τάση της να αυξομειώνεται σε ένταση ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο, τον σκοπό και τους συνομιλητές που εμπλέκονται στις αλληλεπιδράσεις τους. Η πολιτισμική ταυτότητα μπορεί να παρουσιάζει ασυνέπειες, καθώς υπόκειται σε διαπραγμάτευση και συν-κατασκευή μέσα σε διάφορα πλαίσια. Επιπλέον, η εκδήλωση της πολιτισμικής ταυτότητας μπορεί να εξαρτάται από τη δυναμική της εξουσίας και την παρουσία της φωνής σε μια συγκεκριμένη σχέση (Dietz, 2018).

Ο όρος της «διαπολιτισμικότητας» είναι δύσκολο να δοθεί με ακρίβεια (Νικολάου, 2011). Το προαναφερθέν φαινόμενο μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια διαλεκτική αλληλεπίδραση, κατά την οποία άτομα που προέρχονται από διαφορετικά εθνικά υπόβαθρα, με πολιτισμική και πολιτιστική ποικιλομορφία, όπου εμπλέκονται σε μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και συνεργασίας (Hepple, et.al., 2017). Η διαπολιτισμική θεωρία, με μια πιο ακριβή έννοια, αγκαλιάζει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του πολιτισμού, περιλαμβάνοντας τις πολιτισμικές διαστάσεις διαφορετικών ομάδων που συνυπάρχουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Στον ακαδημαϊκό χώρο, η έννοια της διαπολιτισμικότητας είναι στενά συνυφασμένη με την αξιοσημείωτη παρουσία διεθνών μαθητών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί, ότι ο όρος αφορά εγγενώς τις εκπαιδευτικές προσπάθειες που αναλαμβάνονται για την κάλυψη των μοναδικών αναγκών και απαιτήσεων αυτών των μαθητών (Νικολάου, 2011).

4.1. Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Διαπολιτισμική αγωγή – Διαπολιτισμική παιδαγωγική

Στο πλαίσιο του σύγχρονου εκπαιδευτικού διαλόγου, η έννοια της πολυμορφίας αναδεικνύεται ως μια κομβική έννοια που απαιτεί σχολαστική προσοχή και προσεκτικό προβληματισμό τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους κυβερνητικούς φορείς. Λόγω αυτής της λογικής, ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει μια κομβική θέση στον

προβληματισμό των ποικίλων εκδηλώσεων της διαφοροποίησης. Ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης και της κοινοτικής μετανάστευσης έχει καταστήσει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση όχι πλέον ένα εξαιρετικό φαινόμενο, αλλά μάλλον μια πιεστική κοινωνική απαίτηση που διαιωνίζει τον μετασχηματισμό προς ένα πολυπολιτισμικό και πολύγλωσσο περιβάλλον. Τα εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι η εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποφέρει ευνοϊκά αποτελέσματα όσον αφορά τον μετριασμό των προκατειλημμένων στάσεων απέναντι στις φυλετικές διαφορές, την προώθηση της διαμόρφωσης της κοινωνικής ταυτότητας, την υιοθέτηση του πλούτου της διαφορετικότητας και την προάσπιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ενεργού ιδιότητας του πολίτη (Στιβακτά, 2020). Στο χώρο της ελληνικής παιδαγωγικής βιβλιογραφίας, συναντά κανείς την παρουσία συγγενών ορολογιών όπως «διαπολιτισμική εκπαίδευση», «διαπολιτισμική αγωγή» και «διαπολιτισμική παιδαγωγική», οι οποίες, παρά τις φαινομενικές ομοιότητές τους, αφορούν διαφορετικές έννοιες (Γκότοβος, 2002). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση τοποθετεί τη διαπολιτισμικότητα στον πυρήνα της, προωθώντας έτσι τις δίκαιες ευκαιρίες στο πεδίο της εκπαίδευσης και της κοινωνίας. Με βάση το επιστημονικό έργο των Κανακίδου & Παπαγιάννη (1998), η διαπολιτισμική αγωγή μπορεί να κατανοηθεί ως μια παιδαγωγική προσπάθεια που επιδιώκει να αντιμετωπίσει το εξελισσόμενο πολιτισμικό τοπίο. Εννοιολογείται ως ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που περιλαμβάνει τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές διαστάσεις, με στόχο την πλοήγηση στην ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ πρακτικών διακρίσεων και εγγενών εντάσεων εντός των κοινωνιών.

Η φράση «διαπολιτισμική εκπαίδευση» περικλείει το σύνολο του εκπαιδευτικού πλαισίου, περιλαμβάνοντας τόσο τις διαδικαστικές πτυχές όσο και τα επακόλουθα αποτελέσματα αυτών των διαδικασιών εντός του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Ο πρωταρχικός στόχος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι να επιφέρει ολοκληρωμένο μετασχηματισμό εντός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της κοινωνίας γενικότερα, εξασφαλίζοντας έτσι ισότιμες ευκαιρίες για όλα τα άτομα να ασκήσουν την ελευθερία της έκφρασης. Η επιδίωξη αυτή απαιτεί την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία του κράτους, όπως υπογραμμίζει η Κεσίδου (2008).

Ο άλλος κλάδος, γνωστός ως «διαπολιτισμική παιδαγωγική», θέτει το παιδί-μαθητή στο επίκεντρο, εξετάζοντας σχολαστικά τα μοναδικά χαρακτηριστικά, τις απαιτήσεις, τα ενδιαφέροντα και την εξατομικευμένη προσέγγισή του στη μάθηση. Η πρόταση αυτή παρουσιάζει ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το οποίο καθιστά αναγκαία την ενίσχυση των παιδαγωγικών ικανοτήτων των μελών του διδακτικού προσωπικού και τη δημιουργία εκπαιδευτικών πόρων και εποπτικού υλικού. Μέσα σε αυτό

το παιδαγωγικό πλαίσιο, τα άτομα που προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα συμμετέχουν σε διαδραστικές, συνεργατικές και αρμονικές ανταλλαγές, προωθώντας την ανάπτυξη μιας νέας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς που καθοδηγείται από τις αρχές της ισονομίας, της αμοιβαίας κατανόησης και της συλλογικής αγκαλιάς. Ο πρωταρχικός στόχος της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής είναι να καταρρίψει τα κυρίαρχα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σε μια συνεχώς αυξανόμενη πολυπολιτισμική κοινωνία, αναγνωρίζοντας έτσι τις πιθανές συνέπειες, τόσο τις επωφελείς όσο και τις μειονεκτικές, που προκύπτουν από μια τέτοια επιδίωξη. Διευκολύνει την προώθηση της συνύπαρξης και της συνοχής, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που ενυπάρχουν στο μαθητικό σώμα (Γεωργογιάννης, 1997).

Απώτερος στόχος της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής είναι να προωθήσει την ανεκτικότητα και τη συνοχή σε μια ετερογενή κοινωνία, εξαλείφοντας τις προκαταλήψεις και τις προκαταλήψεις. Συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας χωρίς αποκλεισμούς που διέπεται από τις αξίες της ισότητας, της κατανόησης και του ομαδικού εναγκαλισμού αναγνωρίζοντας και σεβόμενοι τις πολιτισμικές διαφορές που υπάρχουν στον μαθητικό πληθυσμό.

Εν κατακλείδι, ως διαπολιτισμική εκπαίδευση μπορεί να χαρακτηριστεί εκείνη η διδακτική διαδικασία, με την οποία θα προαχθεί ο σεβασμός στην διαφορετικότητα του εκάστοτε μαθητή, μακριά από τα πολιτισμικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, βοηθώντας στην ένταξη και στην αφομοίωση των παιδιών με διαφορετικό υπόβαθρο στο περιβάλλον της εκάστοτε σχολικής μονάδας (Ψάλτη, 2010; Joppke, 2018).

Σε ότι έχει τη δυνατότητα να προσφέρει η εκπαίδευση σε γενικευμένο επίπεδο, αλλά και πιο συγκεκριμένα η διαπολιτισμική εκπαίδευση, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η ίδια η εκπαιδευτική κοινότητα.

4.2. Μοντέλα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Μετά την κορύφωση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, σημειώθηκε σημαντική εισροή μεταναστών στην Αυστραλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και τη Δυτική Ευρώπη. Κατά συνέπεια, προέκυψαν προκλήσεις σχετικά με την αφομοίωση των μειονοτικών ομάδων σε αυτά τα έθνη. Σε απάντηση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν αυτά τα ζητήματα εφαρμόζοντας πέντε διαφορετικά εκπαιδευτικά μοντέλα. Αρχικά, το παράδειγμα της αφομοίωσης, το οποίο επικρατούσε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, υποστήριζε ότι οι κοινότητες των μεταναστών υφίστανται μια διαδικασία αφομοίωσης στην κοινωνία υποδοχής, η οποία οδηγεί στην αραίωση ή τη διαγραφή της ξεχωριστής πολιτιστικής και εθνοτικής τους ταυτότητας, καθώς προσπαθούν να

υιοθετήσουν τα ήθη και τα έθιμα του υιοθετημένου έθνους τους. Η παιδαγωγική συνιστώσα στοχεύει στην ταχεία απόκτηση επάρκειας στην επίσημη γλώσσα και στην αφομοίωση στο πολιτισμικό περιβάλλον του έθνους υποδοχής, ενώ παράλληλα αγνοεί τις γλωσσικές και πολιτισμικές πτυχές της χώρας προέλευσης (Perry, & Southwell, 2011).

Το επόμενο μοντέλο, σε αντίθεση με τον προκάτοχό του, είναι το μοντέλο ενσωμάτωσης, το οποίο αναγνωρίζει την ετερογένεια του πολιτισμικού υπόβαθρου των μεταναστών και τους επιτρέπει να διατηρούν ορισμένα χαρακτηριστικά που δεν εμποδίζουν τις πολιτισμικές αρχές της επικρατούσας κοινωνίας. Σε εκπαιδευτικό επίπεδο, διευκολύνει την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας των παιδιών και εφαρμόζει προγράμματα που αποσκοπούν στην ταυτόχρονη ένταξη των παιδιών (Μπίκος, & Τζιφόπουλος, 2016).

Το επόμενο μοντέλο που θα συζητηθεί είναι το πολυπολιτισμικό μοντέλο που εμφανίστηκε κατά τη δεκαετία του 1970. Αυτή η αλλαγή παραδείγματος προκλήθηκε από την αναγνώριση ότι τα προηγούμενα μοντέλα απέτυχαν να προσφέρουν βιώσιμες λύσεις στις προκλήσεις που επικρατούσαν στον εκπαιδευτικό τομέα. Αντιθέτως, τα μοντέλα αυτά διαιώνιζαν ακούσια τον διαχωρισμό, καθοδηγούμενα κυρίως από εθνικιστικά κίνητρα. Με βάση αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, υποστηρίζεται η διευκόλυνση και η εναρμόνιση των διαφορετικών πολιτισμικών οντοτήτων, προωθώντας έτσι την απεριόριστη εκδήλωση ξεχωριστών πολιτισμικών χαρακτηριστικών που αφορούν το έθνος προέλευσης. Στον τομέα της εκπαίδευσης, η απόκτηση γνώσεων διευκολύνεται με την ενσωμάτωση του εθνικού πολιτισμού στο παιδαγωγικό πλαίσιο. Κατά συνέπεια, τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχεδιάζονται σχολαστικά ώστε να διασφαλίζεται η ευθυγράμμισή τους με το πολιτισμικό πλαίσιο κάθε μαθητή, προωθώντας έτσι την αίσθηση αποδοχής και αφομοίωσης εντός της χώρας υποδοχής (Lourenço, 2018).

Η έκθεση που ακολουθεί αφορά το αντιρατσιστικό παράδειγμα που αναδύθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980, κυρίως εντός των γεωπολιτικών ορίων του Ηνωμένου Βασιλείου και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Το παράδειγμα αυτό υποστηρίζει τις αρχές της εκπαιδευτικής ισότητας, της δικαστικής δικαιοσύνης και της εξάλειψης των νοοτροπιών που εισάγουν φυλετικές διακρίσεις. Υποστηρίζει ότι η πραγματοποίηση μετασχηματιστικής αλλαγής εντός των κοινωνικών πλαισίων που διαιωνίζουν τον ρατσισμό είναι υψίστης σημασίας (Hamako, 2014).

Το διαπολιτισμικό μοντέλο, το οποίο προέκυψε τη δεκαετία του 1980 κυρίως στην Ευρώπη, αποτελεί σημαντική εξέλιξη. Το μοντέλο αυτό στοχεύει στη δημιουργία μιας διαλεκτικής σχέσης και στην προώθηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων που συνυπάρχουν σε ένα έθνος. Μια συνιστώσα αυτού του λόγου αφορά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, η οποία βασίζεται σε θεμελιώδεις αρχές που περιλαμβάνουν

την ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την απελευθέρωση από τα εθνικιστικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις (Perry & Southwell, 2011).

Συμπερασματικά, έχει καταγραφεί προσπάθεια της επιστημονικής κοινότητας, να αναπτυχθούν ορισμοί, όπου έχουν ως κοινό άξονα την πεποίθηση ότι μέσα από τη διαπολιτισμική εκπαίδευση υπάρχει αμφίδρομο όφελος για τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αφού μέσω αυτής, ενισχύονται οι πολυπολιτισμικές σχέσεις, καταπολεμούνται τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις απέναντι στην ετερότητα, καθώς και ενισχύονται οι γνώσεις για τον «άγνωστο» και διαφορετικό πολιτισμό και την κουλτούρα. Επιπλέον, το άτομο μέσα από την διαπολιτισμική εκπαίδευση, έχει την ευκαιρία να προσαρμοστεί από μικρή σχετικά ηλικία με την συνύπαρξη των διαφορετικών πολιτισμών, να σέβεται και να αποδέχεται τη διαφορετικότητα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, αντιμετωπίζοντας με θετικά συναισθήματα την ετερότητα (Ψάλτη, 2010; Joppke, 2018). Η ανάπτυξη των μοντέλων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αντανακλά τον τρόπο με τον οποίο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν δυναμικά στις απαιτήσεις της αυξανόμενης πολιτισμικής ποικιλίας.

Κεφάλαιο 5 – Διαπολιτισμική συμβουλευτική

Η διαπολιτισμική συμβουλευτική, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, αναφέρεται σε μια δυναμική συμβουλευτικής όπου ο σύμβουλος και ο συμβουλευόμενος προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορετικές προοπτικές (Das, 2021). Είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί ότι τόσο ο συμβουλευόμενος όσο και ο σύμβουλος διαθέτουν αντιλήψεις που επηρεάζονται εγγενώς από τα πολιτισμικά πλαίσια στα οποία βρίσκονται. Στο πλαίσιο της συμβουλευτικής σχέσης, είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί η σιωπηρή αλλά ουσιαστική παρουσία του πολιτισμού. Η διαπολιτισμική συμβουλευτική, όπως διευκρινίζεται από τους Γιωτσίδη & Σταλίκας (2020), προσπαθεί να προωθήσει ένα περιβάλλον όπου οι σύμβουλοι είναι εξοπλισμένοι για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις μοναδικές ανάγκες των συμβουλευόμενων που απορρέουν από το διαφορετικό πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Οι Arthur και Collins (2010) παρέχουν έναν ολοκληρωμένο ορισμό της «πολιτισμικά εμπλουτισμένης συμβουλευτικής» ως της σκόπιμης και στοχευμένης ενσωμάτωσης της πολιτισμικής επίγνωσης και ευαισθησίας σε κάθε πτυχή της συμβουλευτικής διαδικασίας, ως απάντηση στα διαδεδομένα πολυπολιτισμικά πλαίσια της σύγχρονης κοινωνίας μας. Η συμβουλευτική διαδικασία παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ανάλογα με τα πολιτισμικά πλαίσια, όπου ορισμένοι πολιτισμοί εκδηλώνουν αυξημένα επίπεδα ανοχής και ενθάρρυνσης σε αντίθεση με άλλους. Κατά συνέπεια, δεν είναι ασυνήθιστο οι προσδοκίες του συμβουλευόμενου να αποκλίνουν από τις παροχές που ο σύμβουλος είναι σε θέση να παράσχει (Collins & Arthur, 2010).

5.1. Δεξιότητες εκπαιδευτικού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση

Η διαπολιτισμική επάρκεια μπορεί εναλλακτικά να περιγραφεί, ως η ικανότητα αποτελεσματικού χειρισμού των διαφορών και των διαφοροποιήσεων που προκύπτουν από τις συνεχείς διακυμάνσεις στην καθημερινή μας ζωή. Με απλούστερους όρους, αναφέρεται στην ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισης του άγνωστου και του αβέβαιου (Κανακίδου, & Παπαγιάννη, 2003). Η συγκεκριμένη μορφή ικανότητας περιλαμβάνει τόσο την απόκτηση επικοινωνιακών δεξιοτήτων όσο και την ενσωμάτωση μιας δεκτικής στάσης απέναντι στη διαφορετικότητα, η οποία επιτυγχάνεται μέσω μιας πρακτικής μεθοδολογίας. Η προαναφερθείσα αναφορά προϋποθέτει, μεταξύ διαφόρων παραγόντων, ότι ο εκπαιδευτής διαθέτει ένα αυξημένο επίπεδο αυτοαναστοχασμού σχετιζόμενο τη δική του ταυτότητα, να κατανοεί τη σημασία των διαφορετικών ταυτοτήτων, να αναγνωρίζει τη λειτουργία της προκατάληψης και τις δυνατότητες παρέμβασης, να υιοθετεί μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς απέναντι στις εμπειρίες και τα ποικίλα μαθησιακά στυλ των μαθητών ή

σπουδαστών, καλλιεργεί αισιόδοξες προσδοκίες όσον αφορά την ικανότητα όλων των ατόμων να μάθουν και να προοδεύσουν, αναπτύσσει ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από θετική επικοινωνία, συνεργασία και αλληλεπίδραση, και τελικά προάγει την αποδοχή και την ενσυναίσθηση. Ο όρος της ενσυναίσθησης περιλαμβάνει την αμοιβαιότητα και την κατανόηση των διαφορών που πιθανώς να παρουσιάζονται στις αξίες. Η κατάλληλη διαχείριση των ζητημάτων με ειλικρίνεια, χωρίς να υπάρχει αλλοίωση των πεποιθήσεων και των απόψεων, τόσο του σύμβουλο, όσο κα του συμβουλευόμενου είναι βασική διαδικασία για την αντιμετώπιση της διαφορετικότητας (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008).

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του le Roux (2002), ένας διαπολιτισμικός εκπαιδευτικός επιδεικνύει σεβασμό προς τα άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, επιδεικνύει ενσυναίσθηση, διατηρεί δεκτικότητα προς την απόκτηση νέων γνώσεων, επιδεικνύει προσαρμοστικότητα, διαθέτει την ικανότητα να αναγνωρίζει τις προσωπικές προκαταλήψεις, αντιλαμβάνεται τη διαφορετικότητα ως πλατφόρμα μάθησης και αμφισβητεί τη θεωρία του πολιτισμικού ελλείμματος. Η θεωρία αυτή, η οποία κατηγοριοποιεί τους πολιτισμούς σε ανώτερους και κατώτερους, θέτει τα άτομα εκτός της κυρίαρχης ομάδας σε μειονεκτική θέση. Η παρουσία ενός ακόμη όρου, αυτού της ενεργού ακροάσεως, είναι ικανή να συμβάλει με θετικό πρόσημο στην αποφυγή τέτοιων φαινομένων. Πιο αναλυτικά, με την ενεργό ακρόαση γίνεται λόγος για μια σημαντική μέθοδο και μορφή επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία (Chatzinikola, 2021). Με την ανάπτυξη αυτής της δεξιότητας, μπορεί να επιτευχθεί η καλλιέργεια ενός θετικού κλίματος, αλλά και εμπιστοσύνης, μεταξύ των συμμετεχόντων, ενισχύοντας τις διαπροσωπικές σχέσεις. Στο πλαίσιο της ενεργού ακρόασης αναπτύχθηκε η στρατηγική L.A.F.F. don't C.R.Y. Με τη υιοθέτηση της εν λόγω στρατηγικής, είναι δυνατό να λάβει χώρα αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων, εκμαιεύοντας τις απαραίτητες πληροφορίες, για την επίλυση των ζητημάτων, που ελλοχεύουν κίνδυνο για την ομαλή λειτουργία της ομάδας (Ρέππα, 2019).

Η κατανόηση και η σωστή αξιολόγηση της επικοινωνίας, είναι σημαντική για τον προσδιορισμό των στόχων και του προσανατολισμού του ατόμου. Η επικοινωνία θα πρέπει να έχει ως βασικό κίνητρο τόσο τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, όσο και την καλή συνεργασία των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε αυτό το σημείο, θα μπορούσε κανείς να αναφέρει, ότι η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κρίνεται αναγκαία, γεγονός που βοηθήσει τους ίδιους να προσαρμοστούν στις συνθήκες που μεταβάλλονται συνεχώς, αλλά και να υιοθετήσουν δεξιότητες, που απαιτούνται για την διαχείριση διαπολιτισμικών ζητημάτων (Vostal et al., 2022).

Οι διαπολιτισμικές δεξιότητες, περιλαμβάνουν ιδιότητες όπως η περιέργεια και το άνοιγμα, καθώς και η προθυμία να παραιτηθεί κανείς από κάθε εγγενή σκεπτικισμό απέναντι σε ξένους πολιτισμούς, διατηρώντας ταυτόχρονα μια σταθερή πεποίθηση στο δικό του πολιτισμικό πλαίσιο. Με παρόμοιο τρόπο, γίνεται απαρίθμηση της συναισθηματικής ευελιξίας, της προσωπικής αυτονομίας, του ανοίγματος και της αντιληπτικής οξύνοιας, ως βασικά χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν τη διαπολιτισμική ικανότητα (Hammer, Bennett, & Wiseman, 2003).

Από συναισθηματική άποψη, ένας ικανός διαπολιτισμικός εκπαιδευτής διαθέτει μια ευνοϊκή αυτοαντίληψη, επιδεικνύει δεκτικότητα, αμεροληψία και ευκολία στις κοινωνικές δεσμεύσεις. Από γνωστικής άποψης, το άτομο διαθέτει ένα επίπεδο πολιτισμικής αυτό-επίγνωσης που χρησιμεύει για να μετριάσει την εγγενή αβεβαιότητα και ασάφεια που συναντάται κατά τη διάρκεια των διαπολιτισμικών ανταλλαγών. Από άποψη συμπεριφοράς, μπορεί να παρατηρηθεί ότι παρουσιάζει ικανότητες που σχετίζονται με την αποτελεσματική μετάδοση μηνυμάτων, την προσωπική προβολή και τον έλεγχο των αλληλεπιδράσεων, την προσαρμοστικότητα στη συμπεριφορά και την επάρκεια στις κοινωνικές ικανότητες που περιλαμβάνουν τόσο το λεκτικό όσο και το μη λεκτικό πεδίο (Sercu, 2004).

5.2. Στοιχεία διαπολιτισμικής συμβουλευτικής

Τα θεμελιώδη στοιχεία της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής περιλαμβάνουν τη βαθιά αναγνώριση της πολιτισμικής πολλαπλότητας που ενυπάρχει στο άτομο ή στη συλλογικότητα, σε συνδυασμό με τη διακριτική αναγνώριση της ύψιστης σημασίας της. Επιπλέον, ο πρωταρχικός στόχος αυτής της προσπάθειας είναι η παροχή βοήθειας σε άτομα που αντιμετωπίζουν προκλήσεις που απορρέουν από το διαφορετικό πολιτισμικό τους υπόβαθρο (McMahon, 2016).

Προκειμένου να επιτευχθεί ένα επιτυχές αποτέλεσμα στη συμβουλευτική διαδικασία, είναι επιτακτική ανάγκη να καλλιεργηθεί ένα αίσθημα εμπιστοσύνης μεταξύ του συμβούλου και του συμβουλευόμενου και γενικότερα της ομάδας (Αθανασούλα-Ρέππα, 2012). Ωστόσο, αυτό μπορεί να αποδειχθεί ένα δύσκολο εγχείρημα, ιδίως όταν εμπλέκονται άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Ο ιδανικός σύμβουλος οφείλει να διαθέτει μια σειρά από βασικές ιδιότητες, όπως η αυθεντικότητα, η αποδοχή, η κατανόηση, η ενσυναίσθηση και ο σεβασμός. Επιπλέον, θα πρέπει να δίνει προτεραιότητα στην ενεργητική ακρόαση, να επιδεικνύει έντονη ευαισθητοποίηση σε πολιτισμικά ζητήματα και να διαθέτει τις απαραίτητες δεξιότητες για την εφαρμογή πολιτισμικά ευαίσθητων παρεμβάσεων. Η καλλιέργεια ενός τέτοιου δεσμού διευκολύνεται όταν οι προσωπικές δυσχέρειες δεν θεωρούνται αποκλειστικά ατομικιστικές, αλλά μάλλον συνέπεια ενός ξεχωριστού

πολιτισμικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, τα θέματα που αφορούν την πολιτισμική ταυτότητα και ευαισθητοποίηση αποκτούν μια θέση ύψιστης σημασίας στο πεδίο της εκπαίδευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της συμβουλευτικής. Για να αποκτήσει ο σύμβουλος μια ολοκληρωμένη κατανόηση του πολιτισμού και των πολιτισμικών αξιών που ενυπάρχουν στον συμβουλευόμενο, είναι απαραίτητο να αποκτήσει μια βαθιά κατανόηση των γνωστικών διαδικασιών που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο ανήκει ο συμβουλευόμενος. Δεδομένης της συγκυριακής φύσης της συμβουλευτικής, είναι επιτακτική ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη το πολιτισμικό υπόβαθρο του συμβουλευόμενου κατά την αξιολόγηση των θεμάτων του (Mousena, & Raptis, 2021).

Στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, είναι σκόπιμο να αναγνωριστεί ότι η διαπολιτισμική δυναμική επεκτείνεται πέρα από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ συμβούλων ή εκπαιδευτικών και μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα. Αντίθετα, περιλαμβάνει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ίδιων των μαθητών. Ως εκ τούτου, ο πρωταρχικός στόχος της σχολικής συμβουλευτικής είναι να διευκολύνει τη μετάβαση της συλλογικότητας από μια πολυπολιτισμική κατάσταση σε μια διαπολιτισμική κατάσταση, προωθώντας την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και καλλιεργώντας την ανάπτυξη των ατόμων μέσα στην ομάδα. Ο στόχος αυτός, δεν αφορά μόνο τις περιπτώσεις όπου οι μαθητές διαθέτουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, αλλά περιλαμβάνει και ένα ευρύτερο πεδίο, ευθυγραμμιζόμενο με τον γενικότερο στόχο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ο πρωταρχικός στόχος μιας συμβουλευτικής ομάδας με επίκεντρο την πολιτισμική ποικιλομορφία είναι η προώθηση της κατανόησης τόσο των κοινών χαρακτηριστικών όσο και των διαφορών μεταξύ των ατόμων. Αυτό συνεπάγεται την αναγνώριση των εποικοδομητικών δυναμικών που προκύπτουν όταν αλληλεπιδρούν άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, καθώς και την αναγνώριση των μοναδικών συνεισφορών που φέρνει κάθε άτομο στο σύνολο, ακόμη και με την παρουσία αποκλίσεων. Επιπλέον, η ομάδα προσπαθεί να καταπολεμήσει τα στερεότυπα και να διευκολύνει τις ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ ατόμων που προέρχονται από διαφορετικά περιβάλλοντα (Chranioti, & Arvanitis, 2018).

Ο σύμβουλος πρέπει να διαθέτει ολοκληρωμένη κατανόηση, εκτεταμένες γνώσεις και ικανές δεξιότητες προκειμένου να εκπληρώσει αποτελεσματικά τον ρόλο του. Ως εκ τούτου, ένας σύμβουλος που διαθέτει πολιτισμική επάρκεια είναι αυτός που διαθέτει μια ολοκληρωμένη κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, των αξιών και των προκαταλήψεων. Αυτός ο σύμβουλος αναγνωρίζει ότι οι δικές του αντιλήψεις διαμορφώνονται από το πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο διαμένει. Επιπλέον, προσπαθεί να

κατανοήσει τις προοπτικές και τις γνωστικές διαδικασίες των πολιτισμικά διαφορετικών πελατών του, απέχοντας από δυσμενείς κρίσεις και επιδεικνύοντας αντίθετα σεβασμό και θαυμασμό, χωρίς να αλλάξει τις δικές του αντιλήψεις (Portera, 2014).

Συνοψίζοντας, η διαπολιτισμική συμβουλευτική υπαγορεύει ότι κάθε συμβουλευτική συνεδρία οφείλει να περιλαμβάνει πολυπολιτισμικές εκτιμήσεις, όπου το επίκεντρο δεν είναι αποκλειστικά το άτομο, αλλά το ευρύτερο πολυπολιτισμικό του περιβάλλον. Αφορά μια εστιασμένη προσέγγιση, όπου η ύψιστη σημασία έγκειται στην κατανόηση της συμπεριφοράς που είναι πολιτισμικά συγκεκριμένη. Είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστούν τα άτομα όχι μόνο από μόνα τους αλλά και ως συστατικά μιας πολιτισμικά ετερογενούς συλλογικότητας. Αυτό οφείλεται στον ενδεχόμενο κίνδυνο υπεραπλούστευσης των θεμάτων κατά την εφαρμογή μιας ευρείας πολυπολιτισμικής προσέγγισης, η οποία μπορεί ακούσια να οδηγήσει στη γενίκευση συγκεκριμένων ζητημάτων (Mousena, & Raptis, 2021).

Στη σφαίρα της βιβλιογραφίας, η έννοια της διαπολιτισμικής ικανότητας συχνά αφορά την ικανότητα κατανόησης ή/και προσαρμογής του εαυτού ή μιας συλλογικής οντότητας στον «πολιτισμό υποδοχής». Από αυτή την άποψη, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας καθίσταται επιτακτική για τα άτομα που μεταβαίνουν από ένα πολιτισμικό περιβάλλον σε ένα άλλο, βιώνοντας αναπόφευκτα μια κατάσταση πολιτισμικού αποπροσανατολισμού, ή για εκείνους που απλώς επιδιώκουν να οριοθετήσουν την άποψή τους προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τις κυρίαρχες παραδοχές που επικρατούν στην κοινωνία υποδοχής.

Τέλος, η διαπολιτισμική συμβουλευτική δίνει έμφαση στην ανάγκη πολιτισμικής ευαισθησίας και κατανόησης, ενώ παράλληλα ανταποκρίνεται σε ένα εύρος ατομικών αναγκών. Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης είναι απαραίτητη για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος, και οι σύμβουλοι πρέπει να διαθέτουν χαρακτηριστικά όπως ενσυναίσθηση, ειλικρίνεια και πλήρη επίγνωση των πολιτισμικών πλαισίων. Η διαπολιτισμική δυναμική στην εκπαίδευση περιλαμβάνει αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών καθώς και μεταξύ επαγγελματιών και μαθητών.

Κεφάλαιο 6 - Θεωρητική Θεμελίωση/ Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει το θεωρητικό υπόβαθρο και την ολοκληρωμένη ανασκόπηση των επιστημονικών εργασιών που εξετάζουν τον κεντρικό ρόλο της συμβουλευτικής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, τονίζοντας τη βαθιά σημασία της στην προώθηση της ολιστικής ανάπτυξης που περιλαμβάνει τόσο τον προσωπικό όσο και τον ακαδημαϊκό τομέα. Η έννοια του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής μπορεί να περιγραφεί ως μια μετασχηματιστική διαδικασία που διευκολύνει την ανάπτυξη της αυτογνωσίας των ατόμων και την κατανόηση των διαφόρων περιβαλλοντικών παραγόντων που τα επηρεάζουν (Akinade, 2012). Πρωταρχικός στόχος είναι η μεγιστοποίηση του δυναμικού του ανθρώπινου είδους. Επιπλέον, η έρευνα επεκτείνεται ώστε να συμπεριλάβει τη διαπολιτισμική πτυχή στο πεδίο της εκπαίδευσης, τονίζοντας τον επιτακτικό χαρακτήρα της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων αναγκών και εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές διαφορετικού πολιτισμικού υπόβαθρου (Χατζηχρήστου, 2011). Η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει την εξέταση της ανεπάρκειας της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στον τομέα της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαλεύκανση των θετικών στάσεων που επιδεικνύουν οι εκπαιδευτικοί απέναντι στην ανάληψη συμβουλευτικών ρόλων.

6.1. Ο ρόλος της συμβουλευτικής στην εκπαιδευτική διαδικασία

Η καθοδήγηση και η συμβουλευτική ως έννοιες μπορούν να περιγραφούν ως μια συστηματική διαδικασία που αποσκοπεί στη διευκόλυνση των ατόμων να επιτύχουν μια ολοκληρωμένη κατανόηση του εαυτού τους, που περιλαμβάνει τις αντιδράσεις τους σε διάφορα εξωτερικά ερεθίσματα. Ο κύριος στόχος των προγραμμάτων καθοδήγησης και συμβουλευτικής είναι να διευκολύνουν τη βέλτιστη ανάπτυξη και αυτοπραγμάτωση του ανθρώπινου δυναμικού, ωφελώντας έτσι τόσο τα άτομα όσο και την κοινωνία στο σύνολό της. Σύμφωνα με τον Makinde (1984), έχει παρατηρηθεί ότι οι σχολικοί σύμβουλοι αναλαμβάνουν καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση της ανάπτυξης και της προόδου των μαθητών. Τα προαναφερθέντα προγράμματα είναι στρατηγικά διαμορφωμένα ώστε να αναπτύσσουν τις γνωστικές ικανότητες, να καλλιεργούν μια αρμονική διάθεση και να διευκολύνουν την ολιστική ανάπτυξη των μαθητών, που περιλαμβάνει τη διανοητική, πνευματική, ηθική και κοινωνική τους διάσταση. Ο πρωταρχικός στόχος των προγραμμάτων καθοδήγησης και συμβουλευτικής είναι να παρέχουν υποστήριξη στους μαθητές στη διαδικασία εναρμόνισης των κλίσεων και των αρχών τους, διευκολύνοντας έτσι

την πλήρη πραγμάτωση των ικανοτήτων τους. Μέσω της αυτογνωσίας, οι μαθητές διαθέτουν την ικανότητα να αναπτύσσουν στόχους και στρατηγικές ζωής που είναι εφικτοί και θεμελιωμένοι στην πραγματικότητα (Abdulai, & Inkoom, 2016).

Στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, είναι εξαιρετικά σημαντικό για τους μαθητές να συμμετέχουν σε μια διαδικασία διάκρισης και συνειδητής λήψης αποφάσεων όταν πρόκειται να επιλέξουν τους ακαδημαϊκούς κλάδους τους και τη μελλοντική επαγγελματική τους πορεία μετά την ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Το πρόγραμμα καθοδήγησης και συμβουλευτικής οφείλει να παρέχει στους μαθητές βασικές πληροφορίες σχετικά με το φάσμα των μαθημάτων που έχουν στη διάθεσή τους, καθώς και τα απαιτούμενα προσόντα για κάθε αντίστοιχο μάθημα (Rehberg, & Hotchkiss, 1979). Οι πληροφορίες αυτές έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν την καλλιέργεια μιας ρεαλιστικής αυτοαντίληψης μεταξύ των μαθητών, η οποία βασίζεται στις σχολικές τους ικανότητες. Κατά την περίοδο της εφηβείας, η οποία συνήθως συμπίπτει με τη φοίτηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν είναι ασυνήθιστο για τους μαθητές να υφίστανται μια αίσθηση αποξένωσης ή απομάκρυνσης από το περιβάλλον τους.

Η προαναφερθείσα κατάσταση περιλαμβάνει μια σειρά ψυχολογικών εκδηλώσεων, όπως δυσπιστία, άγχος, απαισιοδοξία, εγωκεντρισμό, έλλειψη νοήματος, κανονικότητα και αδυναμία. Προκειμένου να διευκολυνθεί η πληρέστερη κατανόηση της αναπτυξιακής φάσης που βιώνουν οι εν λόγω φοιτητές και να διευκολυνθεί η επιτυχής προσαρμογή τους στο ακαδημαϊκό περιβάλλον, είναι συχνά επιβεβλημένη η παροχή υπηρεσιών καθοδήγησης και συμβουλευτικής. Επιπλέον, οι υπηρεσίες αυτές έχουν τη δυνατότητα να βοηθήσουν τους φοιτητές στην επιλογή και την επιδίωξη εφικτών επαγγελματικών πορειών. Η επιλογή ενός επαγγέλματος μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά επίπονη στη σύγχρονη εποχή, που χαρακτηρίζεται από τον περίπλοκο και διαρκώς εξελισσόμενο χαρακτήρα της (Abdulai, & Inkoom, 2016).

Συνοψίζοντας, είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί ο σημαντικός αντίκτυπος που έχουν ο προσανατολισμός και η συμβουλευτική στην καλλιέργεια μιας ολοκληρωμένης τροχιάς ανάπτυξης των μαθητών, που περιλαμβάνει σχολικά, προσωπικά και επαγγελματικά εμπόδια. Όπως υπογραμμίζεται από ακαδημαϊκούς μελετητές, τα προγράμματα αυτά χρησιμεύουν για την ενδυνάμωση των ατόμων, επιτρέποντάς τους να εναρμονίσουν τις ικανότητες και τις αρχές τους, διευκολύνοντας έτσι την επίτευξη της αυτοπραγμάτωσης.

6.2. Ο ρόλος της συμβουλευτικής στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Σύμφωνα με τον Χατζηχρήστου (2011), η παγκόσμια βιβλιογραφία και έρευνα έχει επικεντρωθεί αξιοσημείωτα στην εξέταση της πολυπολιτισμικότητας στον τομέα της σχολικής ψυχολογίας. Τα διαθέσιμα δεδομένα, που προέρχονται τόσο από διεθνείς εμπειρίες όσο και από το συγκεκριμένο ελληνικό πλαίσιο, καταδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη ενσωμάτωσης της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει από τις διασταυρούμενες ανάγκες των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών και των προσφύγων, και τις προκλήσεις που θέτουν αυτές οι πολιτισμικές ανισότητες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προκλήσεις αυτές παρουσιάζουν ομοιότητα με τις ανησυχίες που αντιμετωπίζει η διαπολιτισμική συμβουλευτική, όπως επισημαίνεται στο έργο των Γιωτσίδη & Σταλίκα (2020).

Τα ερευνητικά δεδομένα υποδηλώνουν επίσης, τη σημαντικότητα της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ανεπαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών στον τομέα της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής. Μια μελέτη που πραγματοποίησαν οι Αγγελοπούλου & Μάνεσης (2017), στην περιοχή της Αχαΐας σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αναφέρουν στα συμπεράσματά τους ότι, δεν υπήρχε επαρκής κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα που αφορούν τόσο την διαπολιτισμική εκπαίδευση, όσο και την συμβουλευτική. Επιπλέον, μέσω της συγκεκριμένης έρευνας καταγράφεται ότι ενώ οι ίδιοι οι συμμετέχοντες, αντιλαμβάνονται τα προβλήματα που μπορεί να υπάρξουν σε έναν σχολικό οργανισμό, ωστόσο δεν μπορούν να αντιληφθούν με σαφήνεια την παρουσία ενός ειδικού συμβούλου στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον.

Τα ευρήματα της ποσοτικής μελέτης, που διεξήχθη από την Παπακωνσταντινοπούλου (2011) σχετικά με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον θεσμό της πολυπολιτισμικής συμβουλευτικής και τον ρόλο των εκπαιδευτικών ως συμβουλευτικών λειτουργών στα σύγχρονα πλουραλιστικά σχολεία καταδεικνύουν την επικρατούσα θετική διάθεση που οι εκπαιδευτικοί τρέφουν απέναντι στη συμβουλευτική ως θεσμό και τον ρόλο τους στο πλαίσιο αυτού. Στα πλαίσια της προαναφερθείσας έρευνας, γίνεται φανερό ότι οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί, μέσω των αντίστοιχων απαντήσεών τους, υποστηρίζουν την έγκριση ενός εκπαιδευτικού που διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις στον τομέα της συμβουλευτικής, ο οποίος λειτουργεί υπό την άγρυπνη καθοδήγηση ενός επαγγελματία συμβούλου, ως το καταλληλότερο άτομο για να αναλάβει το έργο της συμβουλευτικής. Επιπλέον, οι εν λόγω εκπαιδευτικοί υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη παροχής εκτεταμένης συμβουλευτικής υποστήριξης σε αλλοδαπούς μαθητές, λόγω των προκλήσεων

που αντιμετωπίζουν κατά την αφομοίωσή τους σε ένα σχολικό περιβάλλον που διαφέρει πολιτισμικά από το δικό τους.

Οι Roiha & Sommier (2021), πραγματοποίησαν έρευνα για την καταγραφή των αντιλήψεων και των πρακτικών των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση σε διεθνές σχολείο στην Ολλανδία. Στα αποτελέσματα τους καταγράφεται ότι οι εκπαιδευτικοί θεώρησαν πως η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι σημαντική για το μέλλον των μαθητών, αλλά ένιωθαν ανασφάλεια όσον αφορά την εφαρμογή της. Οι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι εφαρμόζουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στη διδασκαλία τους όσο είναι εφικτό, ωστόσο με ορισμένους περιορισμούς. Παρά τη γενική τάση, λίγοι δάσκαλοι εξέφρασαν πιο επικριτικές απόψεις για τη διαπολιτισμικότητα και επέκτειναν τις αντιλήψεις τους γι' αυτήν σε «μικρούς πολιτισμούς». Τα ευρήματα αυτής της μελέτης σχετίζονται με τη σημασία της προσοχής στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών, με την παροχή εργαλείων στο εκπαιδευτικό προσωπικό, με την εφαρμογή ενός τύπου διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που ξεφεύγει από τις αποκλειστικά ουσιοκρατικές απόψεις του πολιτισμού.

Η μη ουσιοκρατική προοπτική του πολιτισμού δίνει έμφαση στην πολύπλοκη αλληλεπίδραση των ατομικών ταυτοτήτων που επηρεάζονται από ποικίλους παράγοντες, αμφισβητώντας έτσι τις άκαμπτες ταξινομήσεις που έχουν τις ρίζες τους στη γεωγραφική ή οικογενειακή προέλευση. Καθώς τα άτομα διασχίζουν διάφορες πολιτισμικές συλλογικότητες, η αντίληψή τους για το "ανήκειν" επιδεικνύει μια εύπλαστη φύση, που υπόκειται στο περιβάλλον, στους στόχους των δεσμεύσεών τους και στη δυναμική της εξουσίας που ενυπάρχει στις διαπροσωπικές τους σχέσεις (Chranioti, & Arvanitis, 2018). Συνοψίζοντας, το σύνολο της διεθνούς βιβλιογραφίας υπογραμμίζει την αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, με ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των πολύπλευρων απαιτήσεων των μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.

Η παρούσα έρευνα σχετικά με την έννοια της διαπολιτισμικότητας και τις διάφορες εκφράσεις της στο πεδίο της εκπαίδευσης και της συμβουλευτικής χρησιμεύει για να αναδείξει τα περίπλοκα και ποικίλα χαρακτηριστικά που ενυπάρχουν στην πολιτισμική ταυτότητα.

Κεφάλαιο 7 - Μεθοδολογία Έρευνας

7.1. Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα της συμβουλευτικής στο διαπολιτισμικό σχολείο. Στην παρούσα εργασία διερευνήθηκε ο βαθμός, στον οποίο η συμβουλευτική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία σε ένα διαπολιτισμικό σχολείο.

7.1.1. Ερευνητικά ερωτήματα

Βασικό ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί, με βάση τη βιβλιογραφία, η αποτελεσματικότητα του ρόλου της συμβουλευτικής διαδικασίας σε μια διαπολιτισμική σχολική μονάδα (Manou, 2014).

Επιπλέον, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο αν η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στη συμβουλευτική έχει επηρεάσει τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία και τους τιθέμενους στόχους του διαπολιτισμικού σχολικού οργανισμού. Πιο συγκεκριμένα, εάν έχουν συμμετάσχει, σε συμβουλευτικές ομάδες και κατά πόσο έχουν επηρεαστεί από τη συμμετοχή τους αυτή έχοντας αναπτύξει την ενσυναίσθηση, την ενεργό ακρόαση, εάν έχει αναπτυχθεί ένα θετικό κλίμα μέσα στη σχολική τάξη (Κουρκούτας et.al., 2019 ; Μαλικιώση-Λοΐζου, 2020).

7.2. Μεθοδολογία

Πρόκειται για μια εργασία βιβλιογραφικής ανασκόπησης, στην οποία αναζητήθηκε βιβλιογραφία από πηγές στο διαδίκτυο, με κυριότερες τις βάσεις δεδομένων "Google Scholar", "ScienceDirect", το "ResearchGate" και το "JSTOR", όπως και δημοσιεύσεων στα ελληνικά, από διαδικτυακούς τόπους των περιοδικών, στα οποία δημοσιεύτηκαν.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση εξετάζει ένα σύνολο επιστημονικών εργασιών που συμβάλλουν συλλογικά στην κατανόηση του ρόλου της συμβουλευτικής στα διαπολιτισμικά σχολεία. Το πρώτο βήμα για τη διεξαγωγή μιας βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι να καθοριστεί με σαφήνεια το ερευνητικό ερώτημα και ο στόχος. Στην προκειμένη περίπτωση, είναι να κατανοήσουμε το ρόλο της συμβουλευτικής στα σχολεία, να διερευνήσουμε την αποτελεσματικότητα των ομαδικών συμβουλευτικών παρεμβάσεων, να εξετάσουμε τις πολυπολιτισμικές συμβουλευτικές προσεγγίσεις και να διερευνήσουμε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι σχολικοί σύμβουλοι στα διεθνή σχολεία.

7.3. Στρατηγικές αναζήτησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ανασκόπηση περιλάμβανε τη διεξαγωγή εκτεταμένων αναζητήσεων σε πολλαπλές βάσεις δεδομένων, όπως το Google Scholar, το ScienceDirect, το JSTOR και το ResearchGate. Η αναζήτηση περιείχε όρους, όπως "καθοδήγηση και συμβουλευτική", "guidance and counseling", "σχολική σταδιοδρομία", "school career", "διδασκαλία και μάθηση", "teaching and learning", "σχολεία", "schools" και "ακαδημαϊκή επίδοση", "academic performance". Λήφθηκαν υπόψη τα επιστημονικά άρθρα που έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία 15 χρόνια, ώστε να διασφαλιστεί ότι η ανασκόπηση αντικατοπτρίζει με ακρίβεια τα πιο πρόσφατα ερευνητικά ευρήματα. Τα άρθρα ήταν γραμμένα στην αγγλική και στην ελληνική γλώσσα προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή. Ο αποκλεισμός μη αξιολογημένων πηγών, όπως ιστολόγια, περιοδικά και εφημερίδες, είναι απαραίτητος για τη διατήρηση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Μόνο οι συμβουλευτικές παρεμβάσεις που αντιμετωπίζουν ειδικά τη διαπολιτισμική δυναμική στο σχολικό περιβάλλον λήφθηκαν υπόψη για να συμπεριληφθούν στις μελέτες. Ο αποκλεισμός των μη αγγλόφωνων άρθρων είναι απαραίτητος για τη διατήρηση μιας συνεκτικής και εύκολα κατανοητής ανασκόπησης για το κοινό-στόχο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, ήταν να συμπεριληφθούν σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα και άρθρα, που θα δώσουν απαντήσεις στα τιθέμενα ερευνητικά ερωτήματα, όπως αυτά είχαν αρχικά διαμορφωθεί. Ωστόσο, μελετώντας τη βιβλιογραφία για τη σύνταξη του ερευνητικού πρωτοκόλλου, παρατηρήθηκε ότι θα «εξυπηρετούσε», η μελέτη και παλιότερων δεδομένων. Έτσι, το πρώτο κριτήριο ήταν η ημερομηνία δημοσίευσης του άρθρου, μελετώντας άρθρα της τελευταία 15ετίας (2008-2023). Άλλο ένα κριτήριο αποδοχής ήταν η γλώσσα δημοσίευσης, αφού συμπεριλήφθηκαν τα άρθρα γραμμένα στην αγγλική ή στην ελληνική γλώσσα. Τέλος, τα άρθρα που επιλέχθηκαν θα έπρεπε να «δώσουν απαντήσεις» στο στόχο της παρούσας, όπως αυτός εξαρχής είχε τεθεί. Πιο συνοπτικά:

Κριτήρια εισόδου:

- ✓ Γλώσσα: Δημοσίευση στην αγγλική ή την ελληνική γλώσσα,
- ✓ Χρονολογία δημοσίευσης: Από το έτος 2008 κι έπειτα,
- ✓ Είδη μελετών: Στην εν λόγω μελέτη, συμπεριλήφθηκαν δεδομένα που αφορούσαν το εξεταζόμενο θέμα.

Κριτήρια αποκλεισμού:

- ✓ Αποκλείστηκαν όλα τα άρθρα που δεν σχετίζονταν με το θέμα αυτής της εργασίας.
- ✓ Γλώσσα: Δημοσίευση σε γλώσσες πέραν της αγγλικής και της ελληνικής.
- ✓ Χρονολογία δημοσίευσης: Απορρίφθηκαν δεδομένα που είχαν δημοσιευθεί πριν από το 2008.

- ✓ Μη διαθέσιμο το πλήρες κείμενο.

Οι περιορισμοί της παρούσας εργασίας εστιάζουν στο γεγονός ότι μελετήθηκαν δεδομένα που ήταν διαθέσιμα στην αγγλική και στην ελληνική γλώσσα, αλλά και στο σχετικά μικρό χρονικό διάστημα για την διεκπεραίωσή της σε σχέση με τον όγκο των διαθέσιμων βιβλιογραφικών αναφορών.

Κεφάλαιο 8 - Παρουσίαση δεδομένων /Αποτελέσματα

8.1. Ο ρόλος του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στο σχολείο

Από τους πρωταρχικούς στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτελεί η μετάδοση των γνώσεων, αλλά και η ολοκληρωμένη ανάπτυξη ενός ανθρώπου. Ο μαθητικός πληθυσμός χρειάζεται να αναπτύξει δεξιότητες όπως οι κοινωνικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές, εκτός από την ακαδημαϊκή επιτυχία. Οι προσφερόμενες, από το σχολικό περιβάλλον, υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση ότι οι μαθητές μπορούν να λαμβάνουν μια ολιστική εκπαίδευση που τους προετοιμάζει για τις προκλήσεις της ζωής. Πιο συγκεκριμένα, οι Parveen και Akhtar (2023), εξετάζουν το ρόλο του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στην αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση στα σχολεία. Στα αποτελέσματά τους αναφέρουν ότι οι υπηρεσίες συμβουλευτικής, δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύξουν τόσο τις προσωπικές, όσο και τις κοινωνικές δεξιότητες, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για την επιτυχία τους στο σχολείο, αλλά και στην ζωή τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Γενικότερα, οι υπηρεσίες προσανατολισμού και συμβουλευτικής είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι παρέχεται μια ολιστική εκπαίδευση που υπερβαίνει την επιτυχία σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Η ενσωμάτωση αυτών των υπηρεσιών στις σχολικές μονάδες, μπορεί να βοηθήσει στη ανάπτυξη ευνοϊκού περιβάλλοντος μάθησης, στην προώθηση της ευημερίας των μαθητών και στην ενίσχυση των ακαδημαϊκών επιδόσεων. Οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι θα πρέπει να συνεργαστούν για να εξασφαλιστεί αρχικά, η υποστήριξη και η επιτυχία των μαθητών σε δεύτερο χρόνο.

Ωστόσο, οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να είναι καταρτισμένοι σε θέματα που αφορούν τον προσανατολισμό και τη συμβουλευτική, όπως αναφέρουν οι ερωτώμενοι σε έρευνα που πραγματοποίησε η Lai-Yeung (2014), σχετικά με την ανάγκη για καθοδήγηση και συμβουλευτική κατάρτιση για τους εκπαιδευτικούς. Πιο συγκεκριμένα, στην εν λόγω έρευνα τονίζεται η σημαντικότητα της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, καθώς και η παροχή κινήτρων με σκοπό την επιπλέον επιμόρφωσή τους για την κάλυψη των διαφορετικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών.

8.2. Παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής υπό την καθοδήγηση σχολικών συμβούλων

Οι σχολικοί σύμβουλοι διαθέτουν το απαραίτητο εκπαιδευτικό υπόβαθρο και την τεχνογνωσία για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τεχνικές ομαδικής συμβουλευτικής σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, αντιμετωπίζοντας ένα ευρύ φάσμα αναπτυξιακών απαιτήσεων

των μαθητών (American School Counselor Association, 2019). Αν και υπάρχει γενική συναίνεση ότι οι ομάδες σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα λογίζονται ως αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση διαφόρων ζητημάτων για τα νεαρά άτομα, τα διαθέσιμα στοιχεία για το θέμα αυτό εξακολουθούν να είναι περιορισμένα. Επικρατεί το επιχείρημα ότι ο τομέας της σχολικής συμβουλευτικής παρεμποδίζεται από την έλλειψη επιστημονικής έρευνας που να βασίζεται σε πρακτικές βασισμένες σε αποδείξεις. Αυτή η ανεπάρκεια στην εκπαίδευση των συμβούλων, έχει άμεσο αντίκτυπο στην πρόοδο και την ανάπτυξη της σχολικής συμβουλευτικής ως επαγγέλματος. Παρόλα ταύτα, η διαθέσιμη βιβλιογραφία είναι ανεπαρκής για να στηρίξει αυτά τα συμπεράσματα. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στις προκλήσεις της εφαρμογής ομαδικών συμβουλευτικών παρεμβάσεων και της διεξαγωγής ερευνητικών μελετών με αξιόπιστους σχεδιασμούς σε σχολικά περιβάλλοντα. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν παράγοντες όπως η πολυπλοκότητα της διευκόλυνσης των ομαδικών συνεδριών και η ανάγκη για μεγάλα μεγέθη δείγματος, ελεγχόμενες μελέτες και υψηλή πιστότητα της θεραπείας (Griffith et al., 2019) Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη επιστημονικής έρευνας, σχετικά με τη χρήση πρακτικών βασισμένων σε αποδείξεις από τους σχολικούς συμβούλους στον τομέα της σχολικής συμβουλευτικής, που περιλαμβάνει διάφορες παρεμβάσεις όπως η ομαδική συμβουλευτική (Mullen, Stevens, & Chae, 2019). Στη μελέτη τους, οι Steen, Shi, & Melfie (2021) εξετάζουν παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής που εφαρμόζονται από σχολικούς συμβούλους με στόχο την ενίσχυση της ακαδημαϊκής επίδοσης. Δώδεκα μελέτες πληρούσαν τα συγκεκριμένα κριτήρια. Οι μελέτες που χρησιμοποίησαν ολοκληρωμένα και συγκριτικά τεστ, καθώς και το GPA, ως μέτρα μέτρησης της ακαδημαϊκής επίδοσης, κατέδειξαν σημαντική και ουσιαστική επίδραση.

8.3. Πολυπολιτισμική συμβουλευτική στο σχολείο

Αναφορικά με την πολυπολυτισμική συμβουλευτική στο σχολικό περιβάλλον, υπογραμμίζεται η καθοριστική της σημασία σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο σχολικό περιβάλλον (Dameron, et.al., 2020), για την προώθηση της σχολικής ένταξης των εθνοτικά διαφορετικών μαθητών σε πολυεθνικές σχολικές οργανώσεις. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, προτάθηκε η ανάλυση των πτυχών της συμβουλευτικής διαδικασίας που μπορούν να αποτρέψουν προσωπικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές κρίσεις σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο. Στη μελέτη τους, οι Anghel και Lupu (2013) εξέτασαν περιπτώσεις, όπου η διαφορετική κουλτούρα μιας εθνοτικής ομάδας μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο προσαρμόζει ή απορρίπτει τους κανόνες για την κοινωνική ένταξη. Ο επαγγελματίας σύμβουλος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση της διαδικασίας σχολικής ένταξης, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτισμικές αξίες και τους

περιορισμούς των εμπλεκόμενων ατόμων. Σε ένα πολυπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον, ο σύμβουλος εργάζεται ενεργά για την εξάλειψη των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων που προκαλούν διακρίσεις, ενώ παράλληλα προωθεί μια κουλτούρα ισότητας.

8.4. Σχολικοί σύμβουλοι στο διεθνές σχολείο

Οι Inman και συν. (2009), διεξήγαγαν μια μελέτη για να διερευνήσουν τις προοπτικές των σχολικών συμβούλων σε διεθνή σχολικά περιβάλλοντα. Στα σχολεία αυτά εγγράφονται μαθητές από διαφορετικές εθνικότητες, συμπεριλαμβανομένων αγγλόφωνων και μη χωρών, όπου ακολουθούν ένα διεθνές πρόγραμμα σπουδών προετοιμασίας για το κολέγιο. Η έρευνα διεξήχθη σε τρεις σημαντικούς τομείς αρχικά, στην αντιμετώπιση των αναγκών ψυχικής υγείας των μαθητών, όπως της παροχής βοήθειας στις πολιτισμικές μεταβάσεις, τη διαχείριση της επιθετικότητας και την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης. Επιπλέον, στον προσδιορισμό των αναγκών της επαγγελματικής ανάπτυξης των συμβούλων συμπεριλαμβανομένης της πολυπολιτισμικής ανάπτυξης και της δικτύωσης. Τέλος, στην εξέταση της δυναμικής των αλληλεπιδράσεών τους με τους εκπαιδευτικούς, τους διοικητικούς υπαλλήλους και τους γονείς, όπως τη διερεύνηση της έλλειψης κατανόησης σχετικά με το ρόλο του συμβούλου, την απουσία εμπιστοσύνης προς το σύμβουλο και την ανάγκη για καλύτερη ομαδική εργασία. Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι οι μαθητές σε διεθνή σχολεία δέχονται αμφισβητήσεις, καθώς αντιμετωπίζουν πολυπλοκότητες που σχετίζονται τόσο με την παγκοσμιοποίηση, όσο και με τις μεταβαλλόμενες κουλτούρες, αλλά και προκλήσεις σε συναισθηματικό και σε γνωστικό επίπεδο. Οι σχολικοί σύμβουλοι διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην παροχή καθοδήγησης και στην παρακολούθηση των προληπτικών, επανορθωτικών και αναπτυξιακών αναγκών των μαθητών. Τα ευρήματα αυτής της μελέτης υπογραμμίζουν τις ανάγκες ψυχικής υγείας των σχολικών συμβούλων, εξετάζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμβουλευτικών αυτών αναγκών και των επαγγελματικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες και υποστηρίζουν την ανάγκη καλύτερης κατανόησης των αναγκών των συμβούλων, ώστε να εκπαιδεύονται επαρκώς.

Κεφάλαιο 9 - Συζήτηση / Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

9.1. Ο ρόλος του Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής στο σχολείο

Στη μελέτη τους, οι Parveen και Akhtar (2023), αναλύουν προηγούμενες έρευνες σχετικά με τη σημασία των υπηρεσιών καθοδήγησης και συμβουλευτικής στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η μελέτη έδειξε ότι οι υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής στα σχολεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των κοινωνικών, συναισθηματικών και συμπεριφορικών αναγκών των μαθητών. Ως αποτέλεσμα, οι ακαδημαϊκές τους επιδόσεις βελτιώνονται σημαντικά. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες βοηθούν επίσης, τους μαθητές να καλλιεργήσουν προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες που είναι ζωτικής σημασίας για τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις και τις μελλοντικές τους προσπάθειες. Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών καθοδήγησης και συμβουλευτικής στα σχολεία μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος, να προωθήσει την ευημερία των μαθητών και να βελτιώσει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις.

Όπως αναφέρει ο Egbo (2013), η διδασκαλία περιλαμβάνει μια σειρά δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην επίτευξη αλλαγών στη συμπεριφορά των μαθητών. Σύμφωνα με τον Popham (2010), η διδασκαλία περιλαμβάνει το ρόλο του εκπαιδευτικού στην εξήγηση, την επίδειξη, την καθοδήγηση και τη συμβουλευτική για να επιφέρει μια μεταμόρφωση στον μαθητή. Στο έργο του ο Okoye (2010), η διδασκαλία στοχεύει να βοηθήσει τα άτομα να αναπτύξουν ή και να τροποποιήσουν δεξιότητες, στάσεις, γνώσεις, ιδέες ή εκτιμήσεις, οδηγώντας σε θετικές αλλαγές στους εκπαιδευόμενους. Επιπρόσθετα, επισημαίνει ότι η διδασκαλία θεωρείται αποτελεσματική όταν οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι έχουν επιτύχει τους καθορισμένους στόχους συμπεριφοράς (Mogbana, Ekwenze, & Chiemela, 2022). Σύμφωνα με την προοπτική του Nnabuike (2012), προτείνεται ότι ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει το ρόλο του αέναου μαθητή, καθώς η εκπαίδευση αποτελεί ένα συνεχές ταξίδι.

Το πρόγραμμα σχολικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη για τους μαθητές, όπως αναφέρεται στην έρευνα της Lai-Yeung (2014). Πιο συγκεκριμένα, αυτά το οφέλη αφορούν αρχικά, τη συναισθηματική υποστήριξη, όπου τα προγράμματα σχολικής συμβουλευτικής παρέχουν συναισθηματική υποστήριξη σε μαθητές που μπορεί να αντιμετωπίζουν μια σειρά θεμάτων, όπως είναι το άγχος, η κατάθλιψη ή το στρες. Ένας σύμβουλος μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν και να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους και να αναπτύξουν στρατηγικές αντιμετώπισης δύσκολων καταστάσεων.

Επιπλέον, την ακαδημαϊκή επιτυχία, αφού ο σχολικός σύμβουλος μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να βελτιώσουν τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις, εντοπίζοντας τους τομείς στους

οποίους χρειάζονται επιπλέον βοήθεια και παρέχοντας πόρους για την υποστήριξή τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει διδασκαλία, δεξιότητες μελέτης, διαχείριση χρόνου και στρατηγικές οργάνωσης.

Επιπρόσθετα, την επαγγελματική ανάπτυξη, στην οποία οι σχολικοί σύμβουλοι μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να διερευνήσουν τα ενδιαφέροντα και τα δυνατά τους σημεία και να παράσχουν καθοδήγηση σχετικά με τις επιλογές σταδιοδρομίας και τις εκπαιδευτικές διαδρομές που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους τους. Μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, πρακτική άσκηση και άλλες ευκαιρίες που μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αποκτήσουν πολύτιμη εμπειρία.

Τις κοινωνικές δεξιότητες, στις οποίες τα προγράμματα σχολικής συμβουλευτικής μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες και να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με συνομηλίκους και ενήλικες. Οι σύμβουλοι μπορούν να παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τις δεξιότητες επικοινωνίας, την επίλυση συγκρούσεων και την ομαδική εργασία, βοηθώντας τους μαθητές να οικοδομήσουν θετικές και υγιείς σχέσεις.

Την προσωπική ανάπτυξη, όπου μέσω των συνεδριών συμβουλευτικής, οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν αυτογνωσία, να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους και να μάθουν να θέτουν και να επιτυγχάνουν προσωπικούς στόχους. Οι σχολικοί σύμβουλοι μπορούν επίσης να παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, την επίλυση προβλημάτων και την ανθεκτικότητα, βοηθώντας τους μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής.

Τέλος, η συμβουλευτική βοηθά τους μαθητές να προετοιμαστούν για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του 21ου αιώνα, συμπεριλαμβανομένης της ακαδημαϊκής, επαγγελματικής και προσωπικής/κοινωνικής ανάπτυξης.

Οι υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση ότι τα σχολεία προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση που εκτείνεται πέρα από την απλή ακαδημαϊκή επίδοση. Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών καθοδήγησης και συμβουλευτικής στα σχολεία μπορεί να προωθήσει ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον, να ενισχύσει την ευημερία των μαθητών και να βελτιώσει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις. Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και συμβούλων είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή στους μαθητές της απαραίτητης υποστήριξης για ακαδημαϊκή επιτυχία και προσωπική ανάπτυξη.

9.2. Παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής υπό την καθοδήγηση σχολικών συμβούλων

Οι Steen, Shi, & Melfie (2021), εξέτασαν παρεμβάσεις ομαδικής συμβουλευτικής που εφαρμόζονται από σχολικούς συμβούλους με στόχο την ενίσχυση της ακαδημαϊκής επίδοσης. Οι μελέτες που χρησιμοποίησαν ολοκληρωμένα και συγκριτικά τεστ, ως μέτρα μέτρησης της ακαδημαϊκής επίδοσης, κατέδειξαν σημαντική και ουσιαστική επίδραση. Είναι προφανές ότι οι σχολικοί σύμβουλοι έχουν την ικανότητα να διεξάγουν ομαδικές παρεμβάσεις σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, οι οποίες μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά βασικούς στόχους και να επηρεάσουν σημαντικά την επιτυχία των μαθητών. Επιπλέον, οι σχολικοί σύμβουλοι χρησιμοποιούν έναν συνδυασμό σχολαστικά σχεδιασμένων και προσαρμόσιμων πρωτοκόλλων. Είναι ενδιαφέρον ότι λίγο περισσότερες από τις μισές από τις ομάδες που συζητήθηκαν σε αυτό το άρθρο οργανώθηκαν με συγκεκριμένα πρωτόκολλα. Υπήρχαν διαφοροποιήσεις ως προς το επίπεδο δομής μεταξύ των ομάδων που χρησιμοποίησαν πρωτόκολλα. Υπήρχαν ορισμένες αποκλίσεις από αυτές τις οργανωμένες συλλογικότητες. Σύμφωνα με τον Steen (2009), όταν υπήρχε έλλειψη δομής, φαίνεται ότι οι σχολικοί σύμβουλοι υιοθέτησαν μια πιο προσανατολισμένη στη διαδικασία, προσέγγιση κατά τη διευκόλυνση των συνεδριών. Ένα σαφώς καθορισμένο πρωτόκολλο και μια δομημένη προσέγγιση, έχει σαν αποτέλεσμα το σημαντικότερο συνολικό μέγεθος επίδρασης.

Έτσι, τα ερευνητικά αποτελέσματα ποικίλλουν, οδηγώντας στην πρόταση ότι οι επαγγελματίες θα πρέπει να καθορίσουν συγκεκριμένους στόχους για τις ομαδικές παρεμβάσεις και να υιοθετήσουν μια προσέγγιση προσανατολισμένη στη διαδικασία για να καλύψουν τις συνολικές ανάγκες των μαθητών. Οι σχολικοί σύμβουλοι διαθέτουν εκτεταμένη κατάρτιση στην ομαδική συμβουλευτική και είναι ικανοί να βοηθούν τους μαθητές να εξετάζουν όχι μόνο τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, αλλά και τυχόν υποκείμενα εμπόδια που μπορεί να εμποδίζουν τη συνολική τους ανάπτυξη και επιτυχία. Με την ενσωμάτωση τόσο του περιεχομένου όσο και της διαδικασίας, τα άτομα μπορούν να επικεντρωθούν καλύτερα στις ακαδημαϊκές τους απαιτήσεις και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά κάθε γνώση που αποκτούν κατά τη διάρκεια της παρέμβασης. Σε σχέση με τον αριθμό των συνεδριών που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της ομαδικής παρέμβασης, προηγούμενες συστάσεις αναφέρεται ότι οι ομάδες για παιδιά και εφήβους θα πρέπει να συνεδριάζουν για τουλάχιστον έξι συνεδρίες (Gladding, 2012). Ωστόσο, οι μελέτες που παρουσιάζονται σε αυτό το άρθρο υποδεικνύουν ότι ο μέσος αριθμός των συνεδριών θα πρέπει να αυξηθεί σε περίπου 10.

9.3. Πολυπολιτισμική συμβουλευτική στο σχολείο

Στη μελέτη που διεξήγαγαν οι Anghel και Lupu (2013), εφαρμόστηκαν διάφορες στρατηγικές για την αντιμετώπιση των αρνητικών συμπεριφορών εντός των σχολικών ομάδων. Μία από τις αξιοσημείωτες προσεγγίσεις που αναφέρθηκαν ήταν το σχήμα που πρότειναν οι Blackham και Silberman. Το σχήμα αυτό περιλάμβανε τεχνικές, όπως η θετική ενίσχυση, η ανάληψη ρόλων, η επαφή με τη συμπεριφορά και η παραίτηση από την ενίσχυση, οι οποίες αποσκοπούσαν στην προώθηση θετικών αλλαγών. Η συμβουλευτική διαδικασία περιλάμβανε την εφαρμογή του μοντέλου σε μια ομάδα 48 μαθητών, ηλικίας από 10 έως 14 ετών, οι οποίοι επιλέχθηκαν από διάφορες τάξεις. Από τα άτομα αυτά, υπήρχαν 20 ρουμανικής εθνικότητας, 16 Ρομά και 12 Βούλγαροι. Οι συμβουλευτικές συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα τριών μηνών, δύο φορές την εβδομάδα για δύο ώρες σε κάθε συνεδρία. Οι μαθητές παρακολουθούνταν σε όλη τη διάρκεια των έξι μηνών. Κατά την ανάλυση της περίπτωσης, έγιναν παρατηρήσεις που αφορούσαν τη πριν από την ατομική και ομαδική συμβουλευτική διαδικασία, τους μαθητές που ανήκαν στην πλειοψηφούσα εθνοτική ομάδα παρουσίαζαν συμπεριφορές διακρίσεων. Οι συμπεριφορές αυτές περιλάμβαναν περιθωριοποίηση και χαρακτηρισμούς κατά τη διάρκεια ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, απομόνωση, περιορισμένη επικοινωνία, χαρακτηρισμούς, απόρριψη, λεκτική επιθετικότητα και αποστασιοποίηση. Οι συμπεριφορές που επέδειξαν τα παιδιά της ρουμανικής εθνότητας προς τους Ρομά ήταν ιδιαίτερα έντονες. Το σκεπτικό πίσω από την επιλογή της συμπεριφοράς τους δικαιολογούνταν στο πλαίσιο της διαφοροποίησης και της αναγνώρισης προσωπικών πεποιθήσεων που είχαν προηγουμένως υποδειχθεί από την οικογένειά τους.

Επιπλέον, το συμβουλευτικό μοντέλο είχε σημαντικό αντίκτυπο στην προώθηση θετικών συμπεριφορών μεταξύ των μαθητών που προέρχονταν από εθνοτικές μειονότητες. Ο εκπαιδευτικός λόγος, με επίκεντρο την αυτονομία, την υπευθυνότητα και την ανάληψη ευθύνης, όπως παρουσιάστηκε στους ωφελούμενους, ενισχύει την έννοια της "νόρμας της εσωτερικότητας". Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, παρατηρήθηκε σημαντική πρόοδος στην κατανόηση και εφαρμογή προσαρμοστικών συμπεριφορών σε διάφορες κοινωνικές καταστάσεις. Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε αύξηση της συμμετοχής σε εξωσχολικές δραστηριότητες και της έκφρασης αυτοπεποίθησης ως αποτέλεσμα της αποδοχής εντός της ομάδας. Η έμφαση στην προώθηση συνεργατικών δραστηριοτήτων οδήγησε σε σημαντική αύξηση των ακαδημαϊκών επιδόσεων, καθώς και στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων σε ποικίλα πολιτισμικά περιβάλλοντα. Η συμβουλευτική διαδικασία σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, με μεγάλη έμφαση στην εξάλειψη των διακρίσεων με βάση

εθνοτικά και θρησκευτικά κριτήρια, ολοκληρώθηκε αποτελεσματικά κατά τη διάρκεια των συνεδριών για την πολυπολιτισμική εκπαίδευση.

Για να είναι δυνατή η σωστή αντιμετώπιση διαφόρων ζητημάτων, αλλά και η διαχείριση καταστάσεων που αφορούν ένα διαπολιτισμικό σχολείο, θα πρέπει και οι ίδιοι οι σύμβουλοι να είναι σωστά καταρτισμένοι. Όπως αναφέρουν στην έρευνά τους οι Dameron και συν. (2020), οι σχολικοί σύμβουλοι χρειάζονται πρόσθετη εκπαίδευση για να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως πολυπολιτισμικά ικανούς. Η ύπαρξη ενός εμπλουτισμένου προγράμματος σπουδών για την εκπαίδευση συμβούλων, θα μπορούσε να αυξήσει αυτήν την εξέλιξη.

9.4. Σχολικοί Σύμβουλοι στο Διεθνές Σχολείο

Η μελέτη που διεξήχθη από τους Inman και συν. (2009) προσέφερε μια νέα και λιγότερο διερευνημένη προοπτική για τους διεθνείς σχολικούς συμβούλους. Εμβαθύνθηκε σε τρεις βασικούς τομείς, τις απαιτήσεις ψυχικής υγείας των μαθητών, τις επαγγελματικές ανάγκες των διεθνών συμβούλων και τα εμπόδια που συναντούν στις αλληλεπιδράσεις τους με τους διευθυντές, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς.

Οι σχολικοί σύμβουλοι σε σχολεία με έδρα τις Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ), είναι συνήθως άτομα με υψηλή μόρφωση, με εξειδικευμένη εκπαίδευση και προσόντα. Διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και είναι πιστοποιημένοι ή αδειοδοτημένοι για την άσκηση των καθηκόντων τους. Ο ρόλος τους περιλαμβάνει την αντιμετώπιση διαφόρων πτυχών της ανάπτυξης του μαθητικού πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των ακαδημαϊκών, προσωπικών/κοινωνικών και επαγγελματικών αναγκών. Η μελέτη αποκάλυψε ότι οι αντιλήψεις των διεθνών σχολικών συμβούλων για τις προκλήσεις ψυχικής υγείας ήταν συγκρίσιμες με εκείνες που εντοπίζουν οι συνάδελφοί τους στα σχολεία των ΗΠΑ (Foster et al. 2005).

Ωστόσο, είναι ενδιαφέρον να εξεταστούν οι τομείς στους οποίους παρουσίασαν διαφορές. Όπως παρατήρησαν οι Foster και συν. (2005), οι σχολικοί σύμβουλοι στις Ηνωμένες Πολιτείες αντιμετωπίζουν μια σειρά σύνθετων προκλήσεων. Αυτές περιλαμβάνουν θέματα όπως η σχολική βία, συμπεριφορές που σχετίζονται με συμμορίες, σεξουαλική παρενόχληση, πρόωρη σεξουαλική δραστηριότητα, ανησυχίες σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα, σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση, σεξουαλική επιθετικότητα, μείζονες αναπτυξιακές διαταραχές και προβλήματα συμπεριφοράς που σχετίζονται με νευρολογικές διαταραχές. Ενώ, οι διεθνείς σχολικοί σύμβουλοι μπορεί να μην έχουν συζητήσει ρητά αυτά τα θέματα ως σχετικά με τη διεθνή κοινότητα, αξίζει να σημειωθεί ότι η αντιμετώπιση θεμάτων όπως το φύλο, η σεξουαλικότητα ή οι σεξουαλικές συμπεριφορές μπορεί να

θεωρηθεί ευαίσθητη ή ταμπού σε ορισμένους πολιτισμούς, όπως η Μέση Ανατολή, και ως εκ τούτου μπορεί να μην αντιμετωπίζονται ανοιχτά. Επιπλέον, σύμβουλοι από όλο τον κόσμο έχουν τονίσει ότι οι στρεσογόνοι παράγοντες που βιώνουν οι φοιτητές, όπως η ανάπτυξη της ταυτότητας και οι πολιτικές συγκρούσεις, είναι ενδεικτικοί των ευρύτερων αναπτυξιακών προκλήσεων και της επικράτησης της βίας στις διεθνείς κοινότητες.

Οι ανησυχίες των συμβούλων σχετικά με τη συμβουλευτική τους ικανότητα και την επαγγελματική τους ανάπτυξη μπορεί να ενισχύθηκαν από την περιορισμένη κατανόηση του ρόλου της προσωπικής συμβουλευτικής (Rifenbary 1998). Κατά τη συζήτηση των επαγγελματικών τους αναγκών, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν ορισμένες ανησυχίες σχετικά με την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Τα συμμετέχοντες εξέφρασαν την έλλειψη κατάρτισης ειδικά προσαρμοσμένης στις επαγγελματικές τους ευθύνες στα διεθνή σχολεία. Επιπλέον, τόνισαν την ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη που να αντιμετωπίζει τα ιδιαίτερα πολιτισμικά εμπόδια που συναντώνται στα διεθνή σχολεία.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι η εκτεταμένη εξερεύνηση διαφόρων θεραπευτικών προσεγγίσεων και ψυχολογικών θεωριών παρέχει ένα πλούσιο σύνολο γνώσεων για τις περιπλοκές της ανθρώπινης ψυχολογίας.

Κάθε προσέγγιση αντιπροσωπεύει έναν ξεχωριστό πρίσμα μέσα από το οποίο αντιμετωπίζονται οι διαστάσεις της ψυχικής υγείας, της συμπεριφοράς και της ανάπτυξης. Η δυναμική προσέγγιση της συμβουλευτικής προσαρμόζεται συνεχώς στις ιδιαιτερότητες της ανθρώπινης κατάστασης. Η πληθώρα των τεχνικών που προσφέρονται δίνει τη δυνατότητα στους επαγγελματίες να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερες απαιτήσεις κάθε ατόμου, επιτρέποντας μια πιο εξελιγμένη και εξατομικευμένη προσέγγιση. Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον ενός σχολικού οργανισμού η ύπαρξη της συμβουλευτικής με όλες τις εκφάνσεις της κρίνεται αναγκαία και συμβάλλει με θετικό πρόσημο στην ορθή διαχείριση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού, συγκρούσεων, αλλά και στην διαμόρφωση θετικού κλίματος, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και την αποδοχή της διαφορετικότητας (Μπρούζος, & Ράπτη, 2004).

Σύμφωνα με τους Parveen και Akhtar (2023), ο προσανατολισμός και η παροχή συμβουλών διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη βοήθεια των μαθητών για τη λήψη καλά ενημερωμένων αποφάσεων σχετικά με τη ζωή και τις μελλοντικές τους φιλοδοξίες. Η σημασία του συμβούλου για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των μαθητών δεν μπορεί να τονιστεί αρκετά. Με τη δημιουργία μιας υγιούς σχέσης βασισμένης στην εμπιστοσύνη, οι σύμβουλοι δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές αισθάνονται άνετα να μοιράζονται ζωτικής σημασίας πληροφορίες. Επιπλέον, η συμβουλευτική είναι απαραίτητη όχι μόνο για τα παιδιά και τους μαθητές σε εκπαιδευτικά πλαίσια, αλλά και για τους ενήλικες που μπορεί να αντιμετωπίζουν δύσκολες καταστάσεις στην προσωπική ή επαγγελματική τους ζωή. Η αναγνώριση της αξίας της αναζήτησης καθοδήγησης και συμβουλευτικής αποτελεί απόδειξη της δύναμης του ατόμου και όχι ένδειξη αδυναμίας. Με την κατάλληλη καθοδήγηση, τα άτομα έχουν την ικανότητα να ξεπερνούν τα εμπόδια και να επιτυγχάνουν τους στόχους τους. στα σχολεία, η προώθηση της ψυχικής και συναισθηματικής ευημερίας των παιδιών επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τον σημαντικό ρόλο του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής. Οι σύμβουλοι είναι ικανοί να βοηθούν τους μαθητές να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους, να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το άγχος και το στρες και να καλλιεργούν θετικές σχέσεις με τους συμμαθητές τους, τους εκπαιδευτικούς και τα μέλη της οικογένειάς τους. Δημιουργώντας ένα ασφαλές και αποδεκτό περιβάλλον για τους μαθητές ώστε να εκφράζονται ελεύθερα, οι σύμβουλοι έχουν την ικανότητα να τους ενδυναμώνουν στο να ξεπερνούν τα εμπόδια της

ζωής και να καλλιεργούν τη δύναμη και τις στρατηγικές που απαιτούνται για ένα ευημερούν και ικανοποιητικό μέλλον. Γενικά, ο προσανατολισμός και η συμβουλευτική διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών, τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και σε οικογενειακό επίπεδο. Ενισχύουν τους μαθητές να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα και την ικανότητα να προσαρμόζονται σωστά στην κοινωνία.

Στη μελέτη τους, οι Shi και Melfie (2021) πραγματοποίησαν ανάλυση δώδεκα (12) παρεμβάσεων ομαδικής συμβουλευτικής που επικεντρώθηκαν σε αποτελέσματα που σχετίζονται με την ακαδημαϊκή επίδοση. Διαπιστώθηκε ότι οι μελέτες που χρησιμοποιούσαν ολοκληρωμένα και συγκριτικά τεστ, καθώς και το GPA ως μέτρα μέτρησης των αποτελεσμάτων επίδοσης, απέδωσαν τα πιο σημαντικά μεγέθη επίδρασης. Η ανασκόπηση ανέλυσε επίσης πρόσθετους παράγοντες που θα μπορούσαν να έχουν επηρεάσει την αποτελεσματικότητα αυτών των ομαδικών παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής ενός πρωτοκόλλου, της διάρκειας των παρεμβάσεων και της φυλετικής ευθυγράμμισης μεταξύ των επικεφαλής των ομάδων και των μαθητών. Η συσχέτιση μεταξύ αυτών των παραγόντων και της αποτελεσματικότητας αυτών των μελετών παραμένει ασαφής. Επιπλέον, τα παρατηρήσιμα αποτελέσματα μιας συμβουλευτικής παρέμβασης μπορεί να μην είναι άμεσα εμφανή. Ορισμένες φορές, τα αποτελέσματα της παρέμβασης μπορεί να μην είναι άμεσα αισθητά, καθώς χρειάζονται εβδομάδες, μήνες ή ακόμη και χρόνια για να γίνουν εμφανή. Δεδομένων των περιστάσεων, παραμένει δύσκολο να επικεντρωθούμε και να ενθαρρύνουμε την ακαδημαϊκή ανάπτυξη και επιτυχία. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα και πρακτική εφαρμογή στον τομέα αυτό. Ωστόσο, οι μελέτες που εξετάστηκαν από τους Shi και Melfie (2021), παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για όσους επιθυμούν να εμβαθύνουν σε αυτόν τον τομέα της έρευνας. Η έρευνα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ομαδικής συμβουλευτικής στα σχολεία βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο και είναι σημαντικό για άλλους ερευνητές και επαγγελματίες να συνεχίσουν να επεκτείνουν το έργο αυτό.

Η μονάδα ανάλυσης αποτελείται από άτομα με διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο, συμπεριλαμβανομένων Βουλγάρων, Ρομά και Ρουμάνων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν μια διαφορετική ομάδα. Η μονάδα καταγραφής αποτελείται από μαθητές από διάφορα εθνοτικά υπόβαθρα, συμπεριλαμβανομένων των Βουλγάρων, των Ρομά και των Ρουμάνων, οι οποίοι είναι ηλικίας μεταξύ 10 και 14 ετών. Για την ερευνητική κατεύθυνση σύμβουλος - ωφελούμενος, η μονάδα ανάλυσης είναι ο σύμβουλος σχολικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η έρευνα ανέδειξε την παρατήρηση ότι υπάρχει λανθάνουσα αντίσταση στην αλλαγή. Η ορθολογική εσωτερίκευση των ανθρώπινων αξιών προάγει την εξάλειψη των

στερεοτύπων και ενισχύει την ανεκτικότητα στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικότητας. Η έρευνα ανέδειξε την παρατήρηση ότι υπάρχει λανθάνουσα αντίσταση στην αλλαγή. Η ορθολογική εσωτερίκευση των ανθρώπινων αξιών προωθεί την εξάλειψη των στερεοτύπων και προάγει την ανοχή στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικότητας.

Οι μαθητές στα διεθνή σχολεία αντιμετωπίζουν πλήθος προκλήσεων καθώς περιηγούνται στις περιπλοκές της παγκοσμιοποίησης και των συνεχώς μεταβαλλόμενων πολιτισμών. Αντιμετωπίζοντας τον τεράστιο όγκο εκπαιδευτικού υλικού και τα υψηλά ακαδημαϊκά πρότυπα, μαζί με τις συχνές μετακινήσεις και τις προσωπικές δυσκολίες, οι μαθητές σε περιβάλλοντα διεθνών σχολείων αντιμετωπίζουν σημαντικά συναισθηματικά και πνευματικά εμπόδια. Σε αυτό το συγκεκριμένο πλαίσιο, οι σχολικοί σύμβουλοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή καθοδήγησης και στην αντιμετώπιση των διαφόρων αναγκών των μαθητών, είτε πρόκειται για προληπτικές, διορθωτικές ή αναπτυξιακές ανάγκες. Η μελέτη που διεξήχθη από τους Inman και συν. (2009) ρίχνει φως στις ξεχωριστές απαιτήσεις ψυχικής υγείας που αντιμετωπίζουν οι διεθνείς σχολικοί σύμβουλοι. Επιπλέον, εμβαθύνει στη διασύνδεση μεταξύ των συμβουλευτικών αναγκών και των επαγγελματικών εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν τη σημασία της βαθύτερης κατανόησης των αναγκών των συμβούλων προκειμένου να εκπαιδευτούν αποτελεσματικά οι σύμβουλοι στα διεθνή σχολεία.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση αναδεικνύει τη σημασία του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στην παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, στην κάλυψη των ποικίλων αναγκών των μαθητών και στην προώθηση της προσωπικής, κοινωνικής και ακαδημαϊκής ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, μέσα από τη μελέτη των βιβλιογραφικών δεδομένων προκύπτει η ανάγκη για τη συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, γίνεται φανερό ότι τα προγράμματα που αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να είναι προσεκτικά σχεδιασμένα και βασισμένα στις εξελίξεις και τις μεταβολές που υπόκειται ο σημερινός σχολικός οργανισμός και κατ' επέκταση η ευρύτερη κοινωνία. Το κείμενο αναγνωρίζει τις δυσκολίες και τους περιορισμούς στην εφαρμογή τεκμηριωμένων πρακτικών, ιδίως στον τομέα των ομαδικών συμβουλευτικών παρεμβάσεων και της πολυπολιτισμικής συμβουλευτικής. Το εύρος των θεμάτων που καλύπτονται αναδεικνύει τις ποικίλες αρμοδιότητες των σχολικών συμβούλων σε διάφορα ακαδημαϊκά περιβάλλοντα.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγγελοπούλου, Π., & Μάνεσης, Ν. (2017). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Συμβουλευτική Παρέμβαση. Απόψεις Εκπαιδευτικών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 63*. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/article/view/9560/9603 (τελευταία ανάκτηση 5/12/2023).

Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2008). *Εκπαιδευτική διοίκηση και οργανωσιακή συμπεριφορά.* Αθήνα: Έλλην.

Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2012). *Ηγεσία, η πυξίδα του εκπαιδευτικού οργανισμού.* Επιστημονικό Δίκτυο Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Γεωργογιάννης, Π. (1997). *Θεωρίες της Κοινωνικής Ψυχολογίας*. Τόμος ΙΙΙ. Επιστημονική σειρά: Κοινωνικοψυχολογικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση – Διαπολιτισμική Αγωγή. Αθήνα: Gutenberg

Γιωτσίδη Β., & Σταλίκας Α. (2020). Cross-cultural counselling and psychotherapy to refugees: Psychosocial needs and cultural differences. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society, 11*(1), 34–52. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23994

Γκότοβος, Α. (2002). *Εκπαίδευση και ετερότητα.* Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Διζέ, Σ. (2013). Οι ομάδες και τα χαρακτηριστικά τους. Η έννοια της συνοχής και η διάσπαση μέσα στην ομάδα. *Ψυχοθεραπεία & Συμβουλευτική.* Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.psyxology.gr/blog/39-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%83/658-%CE%BF%CE%B9 (τελευταία ανάκτηση 20/10/2023).

Κανακίδου, Ε., & Παπαγιάννη, Β. (1998). *Διαπολιτισμική Αγωγή.* Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.

Κεσίδου, Α. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή. Από το Δ.Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και*

Αγωγή, 21-36. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Κουρκούτας Η., Μακρή-Μπότσαρη Ε., Hart, A., Kassis, W., & Σταύρου Π. (2019). Counseling Teachers to Enhance Resilience and to Manage Behavioral Problems at School: Data from an Intervention Program. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, *24*(1), 9–31. Doi: https://doi.org/10.12681/psy_hps.22428

Κωνσταντοπούλου, Δ. (2018). (επιμ.) *Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα : Εκδόσεις Γρηγόρη.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2008). Η πολυπολιτισμική διάσταση της ενσυναίσθησης. *Ψυχολογία, 15*(1), 1-15. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/270589453_The_multicultural_dimension_of_empathy_in_Greek (τελευταία ανάκτηση 09/12/2023).

Μαλικιώση –Λοΐζου, Μ. (2011). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση.* Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2012). *Συμβουλευτική ψυχολογία.* Αθήνα: Πεδίο.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2020). The multicultural dimension of empathy. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, *15*(1), 1–15. Doi: https://doi.org/10.12681/psy_hps.23801

Manou, A. (2014). Ο ρόλος της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικότητας του ελληνικού σχολείου. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού, 13*: 277-284. Doi: http://dx.doi.org/10.12681/icw.17960

Μητσαρά, Σ., & Ιορδανίδης, Γ. (2015). Διερεύνηση των τεχνικών αντιμετώπισης των συγκρούσεων στα Δημοτικά Σχολεία της Ελλάδας. *Έρευνα στην Εκπαίδευση, 3*, 57-96. Doi: https://doi.org/10.12681/hjre.8848

Μπίκος, Κ., & Τζιφόπουλος, Μ. (2016). Η επαγγελματική ανάπτυξη των σύγχρονων εκπαιδευτικών: Μοντέλο εφαρμογής της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 7*(4Α). https://doi.org/10.12681/icodl.735

Μπρούζος, Α., & Ράπτη, Α. (2004). Η αναγκαιότητα συμβουλευτικής στην ελληνική εκπαίδευση την εποχή της παγκοσμιοποίησης. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε 17*, 181-192.

Μπρούζος, Α., & Ράπτη, Α. (2001). Ο ρόλος της Σχολικής Συμβουλευτικής στην προαγωγή της αποδοχής της διαφορετικότητας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού,* 56-57, 25-41.

Νικολάου, Γ. (2011) Διαπολιτισμικότητα - Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. *Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.* Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/1417/260.pdf (τελευταία ανάκτηση 1/12/2023).

Παπακωνσταντινοπούλου, Α. (2011). Συμβουλευτική και Πολυπολιτισμική συμβουλευτική στο δημοτικό σχολείο: οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών. [Μεταπτυχιακή εργασία]. Πανεπιστήμιο Πατρών. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://nemertes.library.upatras.gr/server/api/core/bitstreams/663d3c7a-8400-4d52-b671-e52a62cd5090/content (τελευταία ανάκτηση 10/12/2023).

Ρέππα, Γ. (2019). Η ενεργός ακρόαση με βάση τη στρατηγική L.A.F.F. don't C.R.Y. ως βασικό εργαλείο αποτελεσματικής επικοινωνίας εκπαιδευτικών και γονέων, στο *:«Επιστημονική Επετηρίδα Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κορινθίας (ISSN: 2408-0594)»* σ.σ. 23-29. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://dipe.kor.sch.gr/wp-content/uploads/2016/02/epetirid8o.pdf (τελευταία ανάκτηση 15/11/2023).

Στιβακτά, Ε. (2020). Διδακτικές και Μέθοδοι Προώθησης της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης 9,* 761. Doi: 10.12681/edusc.3171

Χατζηχρήστου, Χ. Γ. (2011). *Σχολική ψυχολογία*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Χατζηχρήστου, Γ.Χ. (2014). *Συμβουλευτική στη Σχολική Κοινότητα.* Αθήνα: Gutenberg.

Ψάλτη, Α. (2010). Διαπολιτισμική/Πολυπολιτισμική προσέγγιση στη Συμβουλευτική (κεφάλαιο 5). Στο Δελιγιάννη-Κουϊμτζή, Β., Αθανασιάδου, Χ., Στογιαννίδου, Α. *Συμβουλευτική με την οπτική του φύλου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Abdulai, A., & Inkoom, A. (2016). Guidance and Counselling in Early Childhood Teacher Training. *American Journal of Educational Research 4*(7):531-538. Doi: 10.12691/education-4-7-5.

Akers, R., & Jennings, W. (2015). Social Learning Theory. In book: *The Handbook of Criminological Theory* (pp.230-240)10.1002/9781118512449.ch12

Akinade, E. A. (2012). *Introduction to Modern Guidance and Counselling.* Ibadan Brightways Publishers

American School Counselor Association. (2019). *The ASCA national model: A framework for school counseling programs* (4th ed.). ASCA. American School Counselor Association.

Anghel, A., & Lupu, R. A. (2013). Multicultural Counseling in School. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 92*, 32–35. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.632

Babakr, Z., Mohamedamin, P., & Kakamad, K. (2019). Piaget's Cognitive Developmental Theory: Critical Review. In: *Education Quarterly Reviews, 2*(3), 517-524. Doi: 10.31014/aior.1993.02.03.84

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thoughts an action.* NJ: Englewood Cliffs, Prentice Hall.

Bandura, A. (1997). *Self efficacy: the exercise of control.* New York: Freeman.

Beck, J. S. (2021). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond* (3rd ed.). The Guilford Press.

Boeree, G. C. (2006). Abraham Maslow, 1908-1970. Personality Theories. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: http://webspace.ship.edu/cgboer/maslow.html (τελευταία πρόσβαση 20/10/2023).

Brewin, C. R. (1996). Theoretical foundations of cognitive-behavior therapy for anxiety and depression. *Annual review of psychology, 47,* 33–57. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.47.1.33

Carlson, J., & Englar-Carlson, M. (2017). Introduction. In J. Carlson & M. Englar-Carlson, Adlerian psychotherapy (pp. 3–9). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/0000014-001

Chatzinikola, E. M. (2021). Active Listening as a Basic Skill of Efficient Communication Between Teachers and Parents: An Empirical Study. *European Journal of Educationand Pedagogy, 2* (6). Doi: 10.24018/ejedu.2021.2.6.186

Chranioti, N., & Arvanitis, E. (2018). Teachers' intercultural sensitivity in greek public schools. Doi: 10.13140/RG.2.2.26926.61761

Collins, S., & Arthur, N. (2010). Culture-infused counselling: A model for developing multicultural competence. *Counselling Psychology Quarterly, 23*(2), 217–233. https://doi.org/10.1080/09515071003798212

Dameron, M. L., Camp, A., Friedmann, B., & Parikh-Foxx, S. (2020). Multicultural Education and Perceived Multicultural Competency of School Counselors. *Journal of Multicultural Counseling and Development, 48*(3), 176–190. Doi:10.1002/jmcd.12176

Das, K. (2021). Consciousness and its relation with subconscious mind: The mystery probed. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://psyarxiv.com/wu8m7/download?format=pdf (τελευταία ανάκτηση 1/12/2023).

Dietz, G. (2018). Interculturality. *The International Encyclopedia of Anthropology*, 1–19. https://doi.org/10.1002/9781118924396.wbiea1629

Egbo, A. C. (2013). *Development of guidance and counselling*. Enugu: Joe best publishers.

Esterhuizen, P., & Kirkpatrick, M. K. (2015). Intercultural–Global Competencies for the 21st Century and Beyond. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 46*(5), 209–214. https://doi.org/10.3928/01484834-20150420-01

Feldman, D. H. (2004). Piaget's stages: The unfinished symphony of cognitive development. *New Ideas in Psychology, 22*(3), 175–231. https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2004.11.005

Field, T. A., Beeson, E. T., & Jones, L. K. (2015). The new ABCs: A practitioner's guide to neuroscience-informed cognitive-behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling, 37*(3), 206–220. https://doi.org/10.17744/1040-2861-37.3.206

Foster, S., Rollefson, M., Doksum, T., Noonan, D., Robinson, G., & Teich, J. (2005). *School Mental Health Services in the United States, 2002-2003.* DHHS Pub. No. (SMA) 05-4068. Rockville, MD: Center for Mental Health Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED499056.pdf (τελευταία ανάκτηση 20/12/2023).

Gelo, O. C., & Salvatore, S. (2016). A dynamic systems approach to psychotherapy: A meta-theoretical framework for explaining psychotherapy change processes. *Journal of counseling psychology, 63*(4), 379–395. https://doi.org/10.1037/cou0000150

Gerrity, D. A., & DeLucia-Waack, J. L. (2006). Effectiveness of Groups in the Schools. *The Journal for Specialists in Group Work, 32*(1), 97–106. https://doi.org/10.1080/01933920600978604

Gladding, S. (2012). *Group work: A counseling specialty* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.

Goodman, R. F., Morgan, A. V., Juriga, S., & Brown, E. J. (2004). Letting the story unfold: a case study of client-centered therapy for childhood traumatic grief. *Harvard review of psychiatry, 12*(4), 199–212. https://doi.org/10.1080/10673220490509534

Griffith, C., Mariani, M., McMahon, H. G., Zyromski, B., & Greenspan, S. B. (2019). School Counseling Intervention Research: A 10-Year Content Analysis of ASCA- and

ACA-Affiliated Journals. *Professional School Counseling*, *23*(1), 2156759X1987870. https://doi.org/10.1177/2156759x19878700

Hamako, E. (2014). Improving anti-racist education for Multiracial students. *Doctoral Dissertations.* 90. https://doi.org/10.7275/ynxa-sq93 https://scholarworks.umass.edu/dissertations_2/90

Hammer, M., Bennett, M., & Wiseman, R. (2003). Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations. 27*, 421-443. Doi: 10.1016/S0147-1767(03)00032-4

Hatzichristiou, C., Issari, P., Lykitsakou, K., Lampropoulou, A., & Dimitropoulou, P. (2011). The development of a multi-level model for crisis preparedness and intervention in the Greek educational system. *School psychology international*, *32*(5), 464-483. Doi:10.1177/0143034311402918

Heidenreich, T., Noyon, A., Worrell, M., & Menzies, R. (2021). Existential Approaches and Cognitive Behavior Therapy: Challenges and Potential. *International Journal of Cognitive Therapy*, *14*(1), 209-234. https://doi.org/10.1007/s41811-020-00096-1

Hepple, E., Alford, J., Henderson, D., Tangen, D., Hurwood, M., Alwi, A., Shaari, Z. & Alwi, A. (2017). Developing intercultural learning in Australian pre-service teachers through participating in a short term mobility program in Malaysia. *Teaching and Teacher Education. 66*, 273-281. Doi: 10.1016/j.tate.2017.04.014

Hill, C. E., & Nakayama, E. Y. (2000). Client-centered therapy: where has it been and where is it going? A comment on Hathaway (1948). *Journal of clinical psychology*, *56*(7), 861–875. https://doi.org/10.1002/1097-4679(200007)56:7<861::aid-jclp5>3.0.co;2-j

Hill, C. E. (2020). *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action* (5th ed.). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/0000147-000

Hill, C. E. (2014). Helping Skills Training. *The Wiley International Handbook of Clinical Supervision*, 329–341. Doi:10.1002/9781118846360.ch14

Hill, J. R., Song, L., & West, R. E. (2009). Social Learning Theory and Web-Based Learning Environments: A Review of Research and Discussion of Implications. *American Journal of Distance Education*, *23*(2), 88–103. https://doi.org/10.1080/08923640902857713

Inman, A. G., Ngoubene-Atioky, A., Ladany, N., & Mack, T. (2009). School Counselors in International School: Critical Issues and Challenges. *International Journal for the*

Advancement of Counselling, *31*(2), 80–99. https://doi.org/10.1007/s10447-009-9070-8

Joppke, C. (2018). War of words: interculturalism v. multiculturalism. *Comparative Migration Studies, 6*(11). Doi: https://doi.org/10.1186/s40878-018-0079-1

Kulic, K. R., Horne, A. M., & Dagley, J. C. (2004). A Comprehensive Review of Prevention Groups for Children and Adolescents. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, *8*(2), 139–151. https://doi.org/10.1037/1089-2699.8.2.139

Lai-Yeung, S. (2014). The Need for Guidance and Counselling Training for Teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences 113*, 36–43. 10.1016/j.sbspro.2014.01.008.

Lefa, B. 2014. The Piaget theory of cognitive development: an educational implications. Educational Psychology, 1, 1-8. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/265916960_THE_PIAGET_THEORY_OF_COGNITIVE_DEVELOPMENT_AN_EDUCATIONAL_IMPLICATIONS (τελευταία ανάκτηση 29/10/2023).

le Roux, J. (2002). Effective educators are culturally competent communicators. *Intercultural Education*, *13*(1), 37–48. https://doi.org/10.1080/14675980120112922

Linley, P. A. (2006). Counseling Psychology's Positive Psychological Agenda: A Model for Integration and Inspiration. *The Counseling Psychologist*, *34*(2), 313–322. https://doi.org/10.1177/0011000005284393

Loobuyck, P. (2016). Towards an Intercultural Sense of Belonging Together: Reflections on the Theoretical and Political Level. In N. Meer, T. Modood, & R. Zapata-Barrero (Eds.), *Interculturalism and multiculturalism: Debating the dividing lines* (pp. 225–245). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press. Doi: 10.3366/edinburgh/9781474407083.003.0010

Lourenço, M. (2018). Global, international and intercultural education: three contemporary approaches to teaching and learning. *On the Horizon*, *26*(2), 61–71. https://doi.org/10.1108/oth-06-2018-095

Magyar-Moe, J. L., Owens, R. L., & Scheel, M. J. (2015). Applications of positive psychology in counseling psychology: Current status and future directions. *The Counseling Psychologist*, *43*(4), 494–507. https://doi.org/10.1177/0011000015581001

Makinde, O. (1983). *Fundamentals of Guidance and Counselling*. London; Macmillan.

McMahon, M. (Ed.). (2016). *Career Counselling: Constructivist approaches* (2nd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315693590

McHugh, R. K., Hearon, B. A., & Otto, M. W. (2010). Cognitive behavioral therapy for substance use disorders. *The Psychiatric clinics of North America, 33*(3), 511–525. https://doi.org/10.1016/j.psc.2010.04.012

McLeod, S. (2023). Albert bandura's social learning theory. Simply Psychology. *Simply Psychology*. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.simplypsychology.org/bandura.html (τελευταία ανάκτηση 10/11/2023).

Mogbana, M.A., Ekwenze, A. U., & REV SR. Chiemela J. O. (2022). The role of guidance and counselling in effective teaching and learning in secondary schools in Nigeria. *Journal of Educational Research and Development 5* (2), 52 – 61. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://educationalresearchdevelopmentjournal.com/index.php/JERD/article/view/67/111 (τελευταία ανάκτηση 20/12/2023).

Mousena, E., & Raptis, N. (2021). Beyond Teaching: School Climate and Communication in the Educational Context. *Journal of Higher Education Theory and Practice, 21*(2), 98-110. Doi:10.5772/intechopen.93575

Mullen, P. R., Stevens, H., & Chae, N. (2019). School Counselors' Attitudes Toward Evidence-Based Practices. *Professional School Counseling*, *22*(1), 2156759X1882369. https://doi.org/10.1177/2156759x18823690

Noltemeyer, A., Bush, K., Patton, J., & Bergen, D. (2012). The relationship among deficiency needs and growth needs: An empirical investigation of Maslow's theory. *Children and Youth Services Review, 34(*9), 1862–1867. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.05.021

Noltemeyer, A., James, A.G., Bush, K.R., Bergen, D.L., Barrios, V.R., & Patton, J.M. (2020). The Relationship between Deficiency Needs and Growth Needs: The Continuing Investigation of Maslow's Theory. *Child & Youth Services, 42*(1), 24 - 42. Doi: 10.1080/0145935X.2020.1818558

Nnabuike, E. K. (2012). *Practical guide to effective teaching.* Enugu: Hallmark publishers.

Okoye, A. U. (2010). *Counselling in the Industrial Setting Vis–a-Vis Industrial Relation.* Aroko: Eru.

Oberst, U., & Checa, I. (2022). A Contribution to the Theory and Measurement of Adlerian Personality Priorities. *The Journal of Individual Psychology 78*(2), 257-277. Doi: 10.1353/jip.2022.0028

Palmieri, C., & Palma, M. (2017). The Relationship Between School and Community as an Opportunity to Rethink Teaching. *US-China Education Review A, 7* (1), 49-57. Doi: 10.17265/2161-623X/2017.01.004

Parveen, D., & Akhtar, S. (2023). The Role of Guidance and Counselling in Schools: A Literature Review. *The International Journal of Indian Psychology*, *ISSN*(2), 2349–3429. https://doi.org/10.25215/1102.058

Perry, L. B., & Southwell, L. (2011). Developing intercultural understanding and skills: models and approaches. *Intercultural Education, 22*(6), 453–466. https://doi.org/10.1080/14675986.2011.644948

Portera, A. (2014). Intercultural Competence in education, counselling and psychotherapy. *Intercultural Education, 25*(2), 157–174. https://doi.org/10.1080/14675986.2014.894176

Popham, W. J. (2010). Everything School Leaders Need to Know About Assessment. In *Google Books*. Corwin Press. https://books.google.com/books?hl=el&lr=&id=WtqaSalQsfcC&oi=fnd&pg=PT1&dq=Popham

Practical Psychology. (2019). Jean Piaget's Theory of Cognitive Development. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://practicalpie.com/piagets-theory-of-cognitive-development/ (τελευταία ανάκτηση 10/11/2023).

Prout, H. T., & Fedewa, A. L. (2015). Counseling and psychotherapy with children and adolescents: Historical, developmental, integrative, and effectiveness perspectives. In H. T. Prout & A. L. Fedewa (Eds.), *Counseling and psychotherapy with children and adolescents: Theory and practice for school and clinical settings* (pp. 1–24). John Wiley & Sons Inc.

Rehberg, R., & Hotchkiss, L. (1979). Chapter 3: Career Counseling in Contemporary U. S. High Schools. *Review of Research in Education, 7*(1), 92-147. https://doi.org/10.3102/0091732X007001092

Rifenbary, D. (1998). School counsellors in American-sponsored overseas schools. *International Journal for the Advancement of Counselling, 20*(1), 37-44. Doi: https://doi.org/10.1023/A:1005323721850

Rogers, C. (1946). Significant aspects of client-centered therapy. *American Psychologist, 1*(10), 415–422. https://doi.org/10.1037/h0060866

Rogers, C. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. *Journal of Consulting Psychology, 21*(2), 95–103. https://doi.org/10.1037/h0045357

Roiha, A., & Sommier, M. (2021) Exploring teachers' perceptions and practices of intercultural education in an international school. *Intercultural Education, 32*(4), 446-463. Doi: 10.1080/14675986.2021.1893986

Rojas, M., Méndez, A., & Watkins-Fassler, K. (2023). The hierarchy of needs empirical examination of Maslow's theory and lessons for development. *World Development, 165*, 106185. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106185

Scheel, M., Hanson, W., & Razzhavaikina, T. (2004). The Process of Recommending Homework in Psychotherapy: A Review of Therapist Delivery Methods, Client Acceptability, and Factors That Affect Compliance. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training 41*(1), 38-55. Doi: 10.1037/0033-3204.41.1.38

Sercu, L. (2004). Assessing intercultural competence: a framework for systematic test development in foreign language education and beyond. *Intercultural Education, 15*(1), 73–89. https://doi.org/10.1080/1467598042000190004

Shechtman, Z., & Ben-David, M. (1999). Individual and group psychotherapy of childhood aggression: A comparison of outcomes and processes. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 3*(4), 263–274. https://doi.org/10.1037/1089-2699.3.4.263

Shechtman, Z. (2014). Group counseling in the school. *Hellenic Journal of Psychology, 11*, 169-183. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://pseve.org/wp-content/uploads/2018/03/Volume11_Issue3_Shechtman.pdf (τελευταία ανάκτηση 1/12/2023).

Steen, S., Shi, Q., & Melfie, J. (2021). A Systematic Literature Review of School-Counsellor-Led Group Counselling Interventions Targeting Academic Achievement: Implications for Research and Practice. *Journal of School-Based Counseling Policy and Evaluation, 3*(1), 6–18. . https://doi.org/https://doi.org/10.25774/sgvv-ta47

Steen, S. (2009). Group Counseling for African American Elementary Students: An Exploratory Study. *The Journal for Specialists in Group Work, 34*(2), 101–117. https://doi.org/10.1080/01933920902791929

Traylor, J., Overstreet, L., & Lang, D. (2022). Psychodynamic Theory: Freud. *Iastate.pressbooks.pub*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://iastate.pressbooks.pub/individualfamilydevelopment/chapter/freuds-psychodynamic-theory/ (τελευταία ανάκτηση 20/10/2023).

Vostal, B.R., Mrachko, A.A., Vostal, M., & McCoy, A. (2022). Effects of Group Behavioral Skills Training on Teacher Candidates Acquisition and Maintenance of Active

Listening. *J Behav Educ 31*, 679–698. Doi: https://doi.org/10.1007/s10864-021-09431-8

Yao, L., & Kabir, R. (2023). Person-Centered Therapy (Rogerian Therapy). In *StatPearls*. StatPearls Publishing.